

n: 3.

uu.

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS.

Ex

MATERIA PUBLICORVM

JUDICIORVM,

QUAM

IPSA JUSTITIA PRÆSIDE,

DECRETO ET AVTHORITATE

**MAGNIFICI,
NOBILISSIMI, AMPLIS-**

*SIMI JCTORUM ORDINIS, IN CELE-
berrima restauratâ Academiâ Gieffena.*

Pro

*Summis in Utroq; fure, Honoribus, Privile-
giis ac Insignibus DOCTORALIBUS consequendis
Publico Examini submittet*

**MATTHIAS WILHELMUS HUSS
HOLSATUS.**

*Die Julii in Auditorio ICtorum,
Horis consuetis*

*GISSÆ HESSORVM,
Ex officina Typographica CHEMLINIANA,
M. DC. LI.*

R A C T A T U R U S quædam ex nobilissima publi-
corum Judiciorum materia, prolixiori p̄fatio-
ne eam commendare, de industria supersedeo.
Cum crescens, & ubiq; terrarum pullulans ho-
minum facinorosorum malitia atq; perversitas,
utilitatem ejus ad nauseam usq; exhibeāt. Qua-
re unicum illud hic sufficiat: *Judicia publica*, nisi vim suam ha-
beant, & exerceantur, Patria atque Civitas subvertatur neces-
se est. *Socrates ad Critonem*, quem allegat Zasius adl. 2. ff. de
orig. jur. §. 31. *Omnia autem perstringere, nec temporis, nec in-
stituti patitur ratio, cum totum hominem requirere videantur.*
De Majestatis igitur violatione paucis dicere, delicta q; venerea,
simulac vim publicam & privatam subsequentibus attingere
*Thesibus constitui, quas, si vel minus accuratè rudi vè stylo con-
scriptas, benevolus Lector offendet, benignà aliquà interpreta-
tionem semper levabit. me addiscere nunquam pudebit.*

T H E S I S I.

Majestatis vocabulum, mirum in modum Politici torquent
dum de illius *Essentia*, definitione ac divisione, variis variè dispu-
tant, Harpr. §. 4. instit. de publ. jud. in princ. & alii ab eodem citati. In ge-
nere autem, Maiestas est dignitas ac potestas personæ eminentiori.
Vultej. l. i. jurisfr. Rom. C. 47. n. 1. Grot. de jur. bel. & pac. lib. i. C. 3. n. 11
& num. 21.

II.

Maiestas duplex est, divina, l. ult. C. de Feris. l. 32. §. 4. ff. de recept. qui
arbitr. & humana, tot. tit. ff. ad L. iul. Maiest. & duplex hinc ejus latio.
Austh. Gazzatas C. de Heret. & Manich.

A 3

Crimen

III.

Crimen læse Majestatis Divinæ, est crimen publicum, l. 4. C. de hæret. & Manicha. quod adversus Deum ipsum ejusque essentiam committitur. & quidem dupliciter, aut occultè aut manifestè. Verum cum occultorum solus Deus cognitor atque judex sit, ideoq; horum cognitio ad forum humanum non pertinet. C. 33. in fin. Extr. de simonia. l. 18. ff. de pœn. C. erubescant. II. dist. 32. de posteriori igitur dicendum, quod eò criminis Majestatis humanæ gravius, quò major Deus est Imperatore, Carpzov. in pr. crim. p. 1. Q. 44. in princip. d. Auth. Gazzaros C. de hæret. & Manicha.

IV.

Hujus criminis variæ enumerantur species, ut Blasphemia, Hæresis, Apostasia, Sortilegium, Divinatio, Incantatio, & id genus aliæ, quas omnes ordine tractat Danhouder. in pr. crimin. cap. 61. num. 9. 10. & seqq.

V.

Inter has autem verè horribilissimum ac fœdissimum crimen est, Blasphemia, quod ipsum Deum objectum habet, cui nullum aliud crimen comparari potest, Gilhaus. in Arbor. judic. crimin. c. 2. n. 6. Carpzov. in pr. crim. Part. I. Q. 45. n. 1. ob quod Civitates pariter cum hominibus perierunt Nov. 77. & describitur, quod sit diætum contumeliosum in Majestatem Divinam, quo Deo attribuitur, vel de Deo aliquid dicitur, quod Deo non convenit, vel Deo adimitur, quod ipsi proprium est. Ordinat. Polit. de Anno 1530. substit. von Gesellästerung §. Darauff ordnen. Constit. Car. V. Crim. Artic. 106. Danhouder. d. I. n. 11. Veluti si quis dicat Deo repugnante, item in despctum Dei hoc faciam; hæc enim verba perinde habentur ac si quis diceret, Deum prohibere non posse. Menoch. de Arbitr. judic. Quæst. Lib. 2. Cent. 4. C. 376. per tot. apud quem, ut & Berlich. p. 4. conclus. 1. num. 6. & seqq. plura Exempla petere licet.

VI.

Pœna hujus Criminis de jure Divino est ultimum supplicium, Levit. 24. v. 13. cum quo convenienter jus civile Nov. 77. Et Novissima Imperii Constitutiones, In quibus pro qualitate blasphemorum verborum, vel capititis amputatio, vel linguae præcisio, interdum etiam relegatio

legatio, carcer multavé pecuniaria blasphemis irrogatur. Ordinat.
Pou. in Augsburg An. 1548. Item in Frankfurt 1577. sub Rubric. Von
Gotteslästerung. Vers. Nemlich so iemandes. Distinguendum tamen
inter blasphemiam immediate in Deum factam, velut cum Deus
injustitiae, impietatis, crudelitatis, vel malitia &c: arguitur, & me-
diatè quando quis jurat alterivè maledicit per sanguinem & passio-
nem vulnera & sacramenta Christi. X. A. in Cöllen 1512. tit. von
Gottesläst. in medio princ. Coler. decis. 172 num. 5. p. 1. Matthias Steph.
ad Constit. Carol. V. Crim. Artic. 106. n. 1. Priori casu, severiori & qui-
dem indifferenter ultimi supplicii, altero autem arbitrii in bla-
phemos pœna animadvertisendum statuit Carpzov. Part. I. Quest. 45.
n. 24. & 80. A cuius sententia, nisi prægnantibus moveret rationi-
bus, & verbis Nov. 77. perspicuis, vix sanè recederem. Ideoq; cum
Berlichio p. 4. concl. I. n. 87. & seqq. non aliter dictam prioris casus pœ-
nam obtinere putarem, quam si quis ex malo more, & pravo ani-
mo, execrabilia ejusmodi verba efficeret conatus fuerit. Menoch. Lib.
1. de Arbitr. I. Q. Cent. 4. Cas. 375. n. 30. & 31. Gudelin. de jur. Noviss. lib 6.
C. ult. Coler. decis. 172. in princ. Matth. Steph. loc. alleg. num. 1. quæ pes-
sima consuetudo (proh dolor) non pessimos quoq; homines, sed
totas fermè Regiones deperditto hoc seculo occupavit, ut, si omnes
capitali coercerentur vindictâ, qui blasphemare possent, vix super-
essent. Clarus §. blasphemia. v. 3. Vigil. c. 6. h. t. hinc non immoritò D.
Vultejus honor. mem. de pessimis horum temporum moribus, qui-
bus hæc crimina pro criminibus fermè non habentur, imò etiam
laudi ducuntur, nedum ut puniatur quærulando exclamat, ubi nunc
Lex Julia dormit! Lib 4. instit. de public. judic. num. 5. & 6. Cum tamen
Turcæ, quod memorandum non solum in eos qui Mahometem,
sed & hos qui Christum blasphemant, interdum pecuniâ, interdum
fustigatione animadvertisere soleant. Anton. Geufreus in Aula Tur-
cicâ lib. I. pag. 32. Quod meritò omnibus blasphematoribus exemplo
sit, ut à blasphemis abstineant, ne in die extremi judicii à Turcis
condemnentur Petr. Pappus in jur. militar. Hollandic. Artic. I. litt. d.

VIL

Huic pœna tam Clerici Cap. si quis per Capill. 9. c. 22. Q. I. quam
Laici, tam Rustici, quam alii, imò & Judæi blasphemantes, subjecti
sunt. Recens. Imperii de Anno 1512. tit. von Gottesläst. §. vnd sollen die

A 3

Thater.

Thäter. Berlich. p. 4. Concl. I. n. 107. & 109. Circa clericos dissentit
Clarus §. blasphemia n. 3. Didac. Covarruv. In C. quamvis. 2. de pactu. n.
6. p. 1. §. 7. n. 29. quod Religionis cum ordine clericali communis af-
fectioni, facile tribuo.

VIII.

In beatam autem Virginem Mariam, aliosq; Sanctos, blasphemiam committi, vix putarem, nisi convitum tale sit, per quod Dei Majestas per indirectum enormiter lædatur, ut si quis Matrem Christi, (quod abominabile) meretricem vocaret. Schulze in synopsi Institut. de publ. judic. litt. D. in fin. Quamvis ejusmodi tam B. Virgins, quam Sanctorum conspurcatores extra ordinem judicis arbitrio puniendos esse, non contradixerim.

IX.

An blasphemiam realem committat, qui statuas imagines aliavé simulachra Salvatoris, & Sanctorum, lædit, percutit aut omnino templis ejicit, queri hic solet? Animum hoc in casu laedenies considerandum & secundum eum de qualitate delicti judicandum esse arbitror. Pontificiorum tamen in non lædendis imaginibus, rationem, ut impiam & erroris plenam nullatenus admitto. Honorandos siquidem Sanctos, concedo, adorandos autem, divinosq; illis tribuendos esse honores, diffiteor, vid. Berlich. Concl. I. p. 4. n. 35. Carpzov. p. 1. quest. 45. n. 71. & seqq.

X.

Mitigant ponam blasphemiae ordinariam, Ebrietas enormis, quæ, uti in omnibus aliis gravioribus delictis, ita & in hoc, meritò at-
tenditur. l. 6. §. 7. ff. de remilit. l. II. §. 2. ff. de pœn. Gomes. variar. reso-
lut. Tom. 3. c. 1. n. 73. Clar. §. blasphem. n. 6. Berlich. p. 4. concl. I. n. 69. Cum
ebrii ratione carere dicantur. Gail. 2. obs. 110. n. 24. & seqq. qui vul-
garem hanc, inter ebrium & ebriosum distinctionem quoque alle-
gat. Item ira & lubricum linguae, quod non statim ad pœnam acerbio-
rem trahendum l. 7. §. 3. ff. ad L. Iul. Majst. videndum enim quo ani-
mo quidq; factum sit, ac in maleficiis non tam facinus quam volun-
tas committentis spectatur l. 14. ff. ad L. Cornel. de siccari. Gudelin. de jur.
Noviss. lib. 6. C. 16. in princip. Ut & pœnitentia in continenti facta,
quod non de triduo, sed priusquam de loco recesserit, intelligen-
dum.

dum. Farinac. lib. 1. tit. 3. Quest. 20. de delict. & pœn. num. 57. & seqq.

XI.

Hæc de pœna juris Divini, Civilis & Recessuum Imperii. Jus autem Canonic. mitius cum blasphematoribus agit. Eo enim, blasphemans in septem diebus Dominicis prætoribus Ecclesiæ in manifesto dum missarum solennia celebrantur, existens ultimo illorum die, pallium & calceamenta non habeat, ligatus corrugia circa collum, septemq; præcedentibus sextis feriis, in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullatenus ingressurus. &c. Capit. fin. Exsr. de maledic.

XII.

Utrum blasphemia reus ad defensionem admittendus controvèrtitur. Admitti debere æquius est & juri naturæ convenientius. Matth. Steph. Ad Constit. Carol. Crim. Artic. 106. n. 2. in fin.

XIII.

Cujus itidem fori de blasphemia sit cognitio, apud omnes factis expeditum non est; Distinctione respondendum erit, aut enim blasphemia commissa est à pagano, Judæo scil. Saraceno, aut alio simili extra Ecclesiam constituto, aut à Christiano. Priori casu etiam de jure Canonicó est merè Civilis per textum liquidissimum in Clementin: sedit quidem: vers. Universis & singulis de Judæis & Saracenis. & in C. nonnullis. n. eod. posteriori, de jure quidem Canonicó, est fori mixti per textum express. in C. statutum. 2. x. de maledic. quantum v. ad jus Civile Justinianeum, fori merè civilis esse, verius est, Nov. 77. C. i. §. 2. Qui etiam praxis locorum Ecclesiarum reformatarum subscribit. Jus autem Recessuum distinguit inter blasphemiam commissam à clero & à Laico, & illam quidem foro Ecclesiastico, hanc Civili, sc. seculari subjicit. R. A. de An. 512. tit. von Gottslässt. §. vñd sollen die Thäter.

XIV.

Blasphemiam auditam non deferens, de jure communī certam sibi pœnam præstitutam non habet, sed simpliciter divinæ relinquitur ultiōni. C. si quis per capillum. 10. vers. si quis autem C. 22. quest. 1. Novell. 77. C. i. §. 2. De jure vero recessuum Imperii sustinet pœnam corporis afflictivam. aut pecuniariam. R. A. de An. 530. 2. imo. von Gotteslässerung. §. 2. & R. A. de An. 548. §. 1.

Curst

XV.

Cum de blasphemia hucusque dictum sit, sequitur altera læsa Majestatis Divinæ species, Crimen Hæresos, quod publicum quoque est l. 4. C. de heret. & Manich. quia quod in Religionem divinam committitur, in omnium fertur injuriam; dictum est græcè διπλοῦ αἰγάλευγον, id est eligo, quod eam quicq; sibi eligat opinionem, quam putat esse meliorem. Arnold ab Haerisolt. in adversar. Act. part. 7. Adi. on. 32. C. Hæresis. 27. Caus. 24. q. 3. Welenbec. in parat. C. de Hæret. & Manich. Et describitur, quod sit pertinax in Articulis fidei, & religione Christianâ error, & hinc hæreticus qui ejusmodi errorem contemtis omnibus admonitionibus, pertinaciter defendit Tit. 3. v. 10. 1. Timosh. 6. v. 3. Welenb. d. l. n. 2. Nov. 109. C. 1. C. dixit. 29. Caus. 24. quest. 3.

XVI.

Hujus criminis innumerabiles sunt species, de quibus vide l. 4. 5. 6. & penult. C. de Hæret. & Manich Gudelin. de jur. noviss. lib. 6. cap. ult. Quis autem verè ex his hæreticus dicatur variantes sunt tam Canonicatum quam Legistarum opiniones. D. Reinkingh. de Reg. Sec. & Ecd. lib. 3. Cl. 1. C. 5. quod tamen ex descriptione in thes. præcedenti tradiçâ constare putarem. Non enim solus error hæreticum statim facit, sed si huic accedat perseverans perrinacia atque malitia. Welenbec. d. l. num. 1. Nec omnis error, sed solummodo ille, qui circa articulos fidei Christianæ versatur. l. 1. C. de sum. Trinit. C. 1. Extr. eod. In prophanis siquidem absurdas opiniones pertinaciter defendens, fatuus potius & absurdatum opinionum servus, quam hæreticus est dicendus. l. 4. ff. quod vi aut clam; Qui igitur in gremio Ecclesiæ nunquam fuere, nec Christum unquam professi sunt, non hæretici, sed pagani potius habendi D. Reinking. dict. loc. num. 5. Carpzov. tract. crimin. p. 1. Q. 44. n. 5. Præcedere insuper debet admonitio & ex verbo Dei informatio ac convictio, & harum omnium aspernatio, errorisque mordicus defensi, seditiosa disseminatio Clar. §. Hæres. n. 2. tit. 3. v. 10. & hinc per Ecclesiam legitimè de hæresi facta damnatio, priusquam pro hæretico haberi quis possit. Petreus Conclus. Crim. Th. 86. Menoch. de Arb. Iud. Quest. lib. 2. Cent. 5. Cas. 416. n. 64. Dauth. in tract. de testam. à 242. usq; ad num. 249.

XVII.

Quæ autem hujus erroris causa, materia in quâ, & circa quam quæ

quæ item forma & finis sit, vide latius & eruditè differentem Wēsenbec. in paratit. C. de heret. & Manich. tot. tit. Reinking. & quos ille allegavit lib. 3. Clas. I. C. I.

XVII.

Quâ pœna in hæreticos animadvertisendum sit, apud omnes non convenit. Pontificiis sanè uno ore clamitant, Hæreticus est ad ignem; Clat: lib. 5. sent. §. hæres. n. 7. & in hac confirmanda sententia, tantus omnium Catholicorum est consensus, ut pro articulo fidei habeatur. Hujus crudelitatis exempla nobis præbent Laniana Parisiensis Anno 1572. in Galliis instituta, in qua tribus diebus supra decem millia hominum omnis ætatis cæla fuere. Dinoth: lib. 5. histor. Gallic. p. 341. In Germaniâ Inferiori, Ducis Albani Tyrannidis, qui ipsem jactare non erubuit, quod paucis illis annis quibus Belgio præfuit octodecim millia hominum, utriusq; sexus, clam & palam ferialibus carnificinis è medio sustulerit; quo tamen rigore Patribus inquisitionis satisfacere non potuerit Mettera: de bello Belgico: Ut & processus contra Johannem Husum, & Hieronymum Pragensem institutus, & Anno Christi 1415. 8. Julii ac 9. Septembr: executione confirmatus. Chariot. Lib. 5. Chron. Schleid. comment. lib. 3. Cujus tamen pœnæ acerbitudinem præsentium temporum miseriâ ex parte relaxatam, Gudelinus querelatur lib. 6. Comment. de jur. noviss. C. ult. apud quem ut & Hunnum in Encycloped. p. 5. tit. 6. per tot. multas in hæreticos constitutas pœnas, reperire licet. Primariæ autem secundum Gothofred. à Bavo in tract. reatum quest. 7. n. 11. Hæ sunt 1. spiritualis ut Excommunicatio l. Excommunicamus. 13. x. de heretic: 2. Confiscatio bonorum. 3. Corporalis, concrematio, tam hæretici quam librorum ejus l. 8. §. 5. in med. C. de heret: & Manich: Damhouder: in pr. Crim. C. 61. n. 56.

XIX.

Ab hac autem crudelitate nostrates non immerito recesserunt, & in mitiorem sententiam unanimiter convenerunt. Dum hæreticos placidè primum admonendos verbo divino informandos & convincendos, inq; viam rectam, quantum fieri possit ducendos; si verò spretis hisce omnibus non resipuerint, sed dogmata sua falsa pertinaciter retinuerint, Exilio plectendos, nunquam autem ultimo suppicio afficiendos esse, rectè statuunt Balthas. Meisner: in Philo-

B

soph.

Joseph. Sobr. part. 3. sect. 2. C. 2. quest. 6. Johann. Affelman. in disput. de heret. ferend non aufer. Johann. Geibard. in loc. de magistrat politi. num. 317 & seqq. Luther. tom. 2. Ienens. german. fol. 180. tom. 4. Ienens. fol. 408. & hoc Christi ac Apostolorum exemplo. Tu. 3 v. 10. & II Matth. 13. v. 30. Matth. 10. v. 14: Luce 9. 54. Fides siquidem suadenda, non cogenda, nullaq; intolerabilior Tyrannis est, quam conscientiis dominari velle, quod tamen nemo hominum poterit, cum ex reservatis Dei sint, futura scire, ex nihilo aliquid facere, & dominari conscientiis. Huic re & Lactantius lib. 5. divin. instit. cap. 120. Quis mihi necessitatem, inquit, imponet, vel credendi quod nolim, vel quod velim non recedendi? Nihil enim tam voluntarium est, quam Religio, in qua, si animus sacrificantis amensus est, jam sublata, jam nulla est. Longe enim diversa sunt, carnificina & pietas, non potest pietas cum vi, aut justitia cum crudelitate conjungi. Defendenda est Religio, non occidendo, sed monendo, non saevitia, sed patientia, non scelerre sed fide. Lactant: cod. Capit. quod circa hanc questionem omnino legendum, quia optima & singularia continet. Quia autem haec tenus dicta sunt, cum mica salis accipi debent, de iis scil: hereticis qui absq; seditione & blasphemiam errores suos pertinaciter defendunt. Alios vero, seditiones & turbas in politia excitantes, & blasphemantes ultimo suppicio afficiendos esse, nullam puto religionem prohibere: Petreius Conclus. Crimin. 87. Johan. Affelm. loc. paulo ante citat: Carpzov. d. loc. qui tamen semper mitiorem tali calu ultimi supplicii poenam eligendam esse suadet.

XX.

Cognitio hujus ctiminis de jure civili ad secularem Magistratum pertinet. l. 3. & l. 8. C. de heret. & Manich. de jure Canon. ad Ecclesiasticum spectare coepit. Cap. ut inquisitionis negotium. § prohibemus de hereticis: in 6. Petr. Greg. Tholos. in syntagm. jur. lib. 33. c. 7. num. 2. Clarus §. Heres. num. 4. 5. & 6. Verum, cum Magistratui à Deo commendata sit cura & custodia utriusque tabulae, quarum prior circa spirituale, posterior circa civile bonum Ecclesiae verletur. Deuter. 17. v. 18. Iosu. 1. v. 8. & vigore constitutionis Passaviensis Augustanae Confessionis status jus Episcopatus in terris suis hodie obtineant. R. A. Anno 155. §. Damit auch obberührte bey de Religionsverwanten, Zanger. de Except. p. 4. C. 1. n. 425. Ideoq; ad eos haec cognitio

gnitio hodie pertinet. Ita veteres pleriq: Sacerdotii & Regni muneris
et conjunctim habuerunt. Arnist. in tract. de Exempt. Clericor. C. I.
n. 4. Petr. Gregor. Tholos. lib. 8. de Republ. C. 2. n. 6.

XXI.

Quamvis in Causa Hærescos, omnia Judiciorum solennia ad amissim servare necessum haud sit, C. ult. de Hæret. in 6. substantialia tamen omitti non debent. Felin. C. audit. n. 27. de prescript. ut sunt, cito partis, d. c. ult. eod. in 6. Examinatio causæ idonea, defensionum admisso Clement. Pastoral. de Re Iudic: probationum ab utraque parte per confessionem, vel testes ad minimum duos, omni exceptione maiores &c. de quibus vid. Weseobec. in parat. C. de hæret. & Manich.

XXII.

Crimen læsa Majestatis humanæ, quod omnium delictorum, quæ in homines committuntur, gravissimum habetur, Decian. in tract. crimin. lib. 7. C. 37. n. 1. Est crimen publicum, quod olim Cives Romanus, adversus populum Romanum ejusve securitatem l. 1. ff. h. t. hodiè autem subditus in Imperatorem Principem vel Rempublicam, superiorem non recognoscetem dolosè aliquid molitur Schneid. lib. 4. instit. de public. jud. n. 3. Mynsinger. decad. 5. Resp. 44. n. 9. 10. 11. 12. Clar. §. laſa Maj. n. 2. Gomes. Tom. 3. de delict. cap. 2. n. 6. Fatinac. p. 5. crimin. quest. 112. n. 12. & alii. Committitur a. variismodis, quos omnes explicare longum nimis foret. Enumeratur autem ordine in LL. 1. 2. 3. 4. ff. ad L. Iul. Majest. l. 5. C. eod. super quibus videri possunt Gigas de Crimin. laſa Maj. lib. 1. Rubr. qualiter & à quib. crim. l. m. commit. quest. 31. 37. 43. 46. 47. Fatinac. p. 15. oper. crimin. qu. 113. ubi 23. casu late explicat. Bajard. a. ad Iul. Clar. §. laſa Maj. n. 2. 45. modos tradit ad quos lectorum remitto.

XXIII.

Verum cum horum omnium non una eademq; poena sit, id coque diversos Interpretes hojus criminis constituūt gradus. Communiter autem duas faciunt species l. ult. ff. ad L. Iul. Majest. Alteram, quam speciali nomine crimen perduellionis, quasi hostilitatis vocant, si quis directò aliquid molitur in statum Reip: vel ut JCrus loquitur, quando pars hostili animo adversus Rempublicam, vel principem animatus est, & ita principaliter Majestatem seu in Princeps seu in Republica oppugnat. Frantzius Exercit. 14. Q. 6. Aliam,

quæ retineat generale nomen criminis Majestatis , si quis ex alia
causa in legem committat. Bacchov. instit. de publ. jud. §. 1. vel si quis
non directo adversus ipsam Rempublicam insurget, sed privato po-
tius Principis odio ea quæ Majestatis sunt , usurpat. V.c. si quis pri-
vatos carceres habeat. l.un. C.de privat. carc. monetā cudat l. 1. & 2.C.
de fals. monet. Peinlich H. Q. III. & 2. Feud. 56. eave committat quæ
habentur in l. 2. & 3. ff. ad L. Iul. Maj. Bacchov. ad Treutl. v. 2. Disp. 32.
Thes. I. lit. D. & E. Frantzkius Exercit. ult. quæst. 6. n. 6. Exemplo Ado-
ptionis , cuius nomen generale est , & in duas species discedit, una
dicitur arrogatio ; altera generis nomen retinet , & appellatur ad-
optio. l. 1. §. 1. ff. de adopt. unde est quod crimen L. M. à perduellione
distinguatur, ut genus à specie. Petreius Concl. 77. Alii tripliciter di-
stinguunt, totidemq; species esse assertunt, & quidem 1. perduellio-
nem, 2. quasi perduellionem, exemplo contractus vel quasi, delicti
vel quasi &c. & 3. Majestatis crimen simplex. Bocer : in special. suo tra-
ctat. de hoc crim. C. 2. n. 7. & seqq. quem sequitur Carpzov. in pr. crimin.
part. I. Q. 41. num. 55. qui etiam poetas secundum has species variare
affirmant. Bocer. C. 3. Ceterum , ut hæc recte ita dicantur, promi-
scuè tamen hæc crimina apud veteres usurpata , & perduellionem,
generis , puta simplicis criminis Majestatis nomine designatam , e-
jusq; reum, Majestatis reum dictum fuisse reperimus l. 3. & 4. C. h.t.
l. 10. §. 1. ff. de questionib. l. 6. C. h. tit. l. 16. C. de quæst. D. Vultejus Instit. de
public. Iudic. n. 7. Imò omnino discrimina hæc sublata esse nec usu am-
plius frequentari, Autore est Harpr. instit. h.t. §. 3. n. 12. Cui tamen vix
astipulor, cum neq; lege , neque contraria consuetudine in Imperio
Romano Germanico , distinctio per legē Julianam tradita sublata sit,
quare igitur stare prohibeatur ? l. 27. C. de testib. l. 37. §. 6. Cod. de appel-
lat. Differentias autem perduellionis, & criminis Majestatis simpli-
citer sic dicti, petere potest qui velit, Ex Arnold:ab Haersolt: in Ad-
versar. Act. part. 7. act 30. n. 3. Frantzkius Exercit. 14. Q. 6.

XXIV.

Inter alias criminis læsæ Majestat: species, etiam hæ referun-
tur, si quis in bellis cesserit aut arcem non tenuerit, aut Castra con-
cesserit l. 3. 4. & 10. ff. t. Quæritur itaque utrum horum rei perduellio-
nem commiserunt, s quidem publicam Majestatē læsisse dicantur ?
d. l. 3. Ad hanc quætionem cum distinctione respondendum. Ho-
st tri-

¶ tripliciter cedimus, aut dolo malo aut ignavia vel timiditate, aue-
vi externâ hostili cui resistere non possumus, vel interna, cum com-
meatus, aliarumq; rerum necessariarum in opia laboramus. Si do-
lo quis cesserit arcem vé seu locum munitum non tenuerit, produc-
tionis animo, cessat quæstio, cum res clara sit; si ignavia & formi-
dine, dubitari potest. Verum, cum perduellionis pœna atrocissi-
ma, aliena, & ab humanitate odiosa sit, & hinc quantum fieri pos-
sit, restringenda. C. odia. 15. & C. impænis. 49. de Reg. Iur. in 6. l. pen. ff. de pœn.
l. 19. in fin. ff. de liber. & post: Negativa verior est, cum dici vix possit
ignavum & timidum hostili animo adversus Rempubl: animatum
esse, quod tamen hujus criminis proprium est, l. 1. §. 1. l. 4. l. pen. ff. ad
L. lul. Maj. Bocer. C. r. num. 50. quamvis simplicis Majestatis crimi-
ne talem teneri, & ultimo suppicio puniendū, non contadixerim.
Id quod Exemplum Carthaginensium, qui præfectum præsidi Ma-
mertinorum, quod formidine atque ignavia arcem amisisset, cruci
affixerunt, Polyb. lib. 1. Ayala lib. 3. Cap. 18. per tot. aliaq; quam pluri-
ma, cum experientia, calamitosis hucusque temporibus testatum
satis reliquerunt. Iis autem qui propter vim hostilem externam,
cui impares sunt, omniq; succursus spe destituti, aut stationem de-
seruerunt aut castra vel arcem concederunt, nihil sanè imputandum
duxerim. Liv. lib. 4. l. 58. Idem & de his qui interna inopia ac fame
laborant, judicium esto. Fames siquidem malum est, quod huma-
nam naturam superat: unde Aristotel: 3. Ethic. 1. veniam eum me-
teri tradit, qui propter ea, quæ humanam naturam excedunt & à
nullo sustinerentur, fecerit aliquid deforme aut indecorum.

XXV.

Dictum est hucusque quid sit crimen Læs. Maj. & quotuplex
superest, quinam committant, in quos committatur, quæ sit pœna,
& quæ circa hoc judicium singularia.

XXVI.

Commiserunt hoc crimen olim cives Romani, Thes. 22. i. e.
qui Imperatori Romano, vel mediatae vel immediate subditi fue-
runt, l. 17 ibi q; Doctores ff. de stat. hom. non peregrini, seu exteræ natio-
nis cives. C. pastorale. 2. §. rursus. tit. de sentent. & re jud. in Clement. Hodie
illi committunt, qui supremæ alicujus potestati, aut naturâ, aut jure
subditi sunt. Natura, qui subditi nascuntur, jure, qui bello subacti

ant in civitatem recepti sunt. His autem non anno numero hono-
rarios, quibus ob magna in Remp: merita jus Civitatis datum est.
Uti à Corinthiis Alexandro Magno, ab Helvitiis Ludovico XI.
Galliarum Regi. Hoc enim Majestatis reos fieri dici vix potest,
cum non in signum subjectoris, sed potius honoris, civitatis jus il-
lis concessum sit. Solus igitur subditus hoc crimen proprio comittit.

XXVII.

Hinc querunt Doctores, An clericus, contra Principem se-
cularem, cuius tamen ratione originis subditus est. Crimen L. M.
committat. Plerique affirman^t. per text. in C. ult. vers. nec aliquibus, tit. de
off. & pat. Iud. deleg. in 6. in C. si quis Laicus. 19. Caus. 22. Q. 5. Decian. in
pr. crim lib. 7 c. 8 n. 6. Bocer. C. i. num. 18. Hunn. ad Trentl. th. quest. 5. de
specieb. publ. jud. & alii. quibus non absque ratione ad stipulor. per C.
perpendimus. 23. x. de sentent. Excomm. C. cum non ab homine 10. x. de judic.
Cum non tantum clericis, sed & eorum res in primitiva Ecclesia Re-
gum & Imperatorum jurisdictioni subfuerunt, uti ex multis Legi-
bus & Constitutionibus, de personis & rebus Ecclesiasticis latiss. pa-
tet. sub tit. C. S. S. Eccles. de Episcop. & Cleric. de Episcop. audient. Constit. Po-
lit. de Anno 1530. §. vnd sollen die Fürsten / cum multis sequentib. &
passim in Constitutionibus Imperii. Nec ulla Evangelii & novi Te-
stamenti lex eos à principium secularium potestate seu jurisdictione
exemerit. D. Reinkingh. de R. S. & Eccl. lib. 1. class. 2. c. 6. n. 19. lib. 3.
Cl. i. c. i. n. 54. Oldendorp. consil. 5. p. 1. Consilior. Marpurgens. n. 22. & seqq.
quod per tot. hanc questionem tractat Arnis. de exempt. cler. dissentit
quidem Clarus §. laes. Majest. n. 7. sed in fine tamen admonet clericos,
ut sibi caveant talibus immiscere. Licet enim negantium conclu-
sio vera sit, Principes tamen seculares de facto contrarium obser-
vare, & in Civitate Florentia propter hoc crimen, Archiepiscopum
quendam suspensum fuisse.

XXVIII.

De vasallo queritur, an is, si feloniam commiserit, crimen
Majestatis incurrat? Rectè hoc ab interpretibus negatur. per Cap.
Pastoralis in Clement. de sent. & rejudic. Anton. Faber in Cod. definit. 10.
b. t. Notum si quidem est, non omnes qui Feuda conferunt, Majes-
tatem habere, nec omnes qui accipiunt eorum à quibus investiun-
tur subditos esse, quorum tamen utrumque requiritur. Privati enim
222
& plebei

& plebei secundum interpretes, si liberam bonorum suorum habeant administrationem, alii Feudum concedere possunt. tit. de his qui Feudum dare possunt autem hec concurrant, puta si quis vasallus & subditus, & is cuius vasallus est, Majestatem habeat, dubium non est, quia committat. Si vero unum ex his desit, Feloniam quidem vasallus committit, non autem crimen Majestatis, etiam si Majestatem habeat a quo investitus est. Solus enim subditus & quidem ratione personae, hoc crimen committit. Bocer: C. I. n. 19. 20. 21. & seqq. Harprecht: §. 3. instit. de publ. jud. n. 39. & 40.

XXIX.

An, & quomodo tota universalitas crimen L. M. committat, vid. Mynsing. Decad. II. Resp. I. ubi hanc quest: plenariè tractat Heyg. Illustr. quest. p. 2. quest. 37. num. 53. Gayl. 2. de pace publ. c. 9. n. 28. 29. 30.

XXX.

Ex praedictis constat, quinam committant. Occurrunt jam innumeræ ferme quæstiones, in quos committatur crimen L. M. quas tractat Harpr. d. §. 3 n. 15. 16. Bocer. C. I. n. 25. & seqq. Carpz. p. 1. Q. 41. Clar. §. L. M. n. 2. Gilhaul. in Arbor. judicior. crimin. c. 2. lit. 2. n. 1. Ad omnes breviter ex definitione respondeo, in eos committi, qui Majestatem habent, & superiorem non recognoscunt. Non Ensis enim nullæ sunt qualitates. Hanc autem Majestatem non solum Imperator vel Princeps, sed etiam optimates, vel totus populus, pro ratione ac statu Reipubl: habere potest. l. 7. ff. de captivis & postlim. revers. Bodin. de Rep. c. 8. & Politici passim. Arnæus de jurib. Majest. lib. I. c. 2. & 3. Nec hic quicquam facit, amplitudo vel angustia terminorum imperantiū, ut opinatur Harprecht. §. 3. instit. de publ. judic. n. 27. & 33. sicuti n. Elephas non magis animal est, quam mulca, vel formica, nec Marci Curii, qui de Sabinis, Samnitibus, & de Syrro Triumphator, pauciores servos habuit quam Triumphos, Apulej. lib. I. apolog. familia minus familia censenda erit, quam vel Crassi, qui 500. servos incensum retulit. Arnæus de jurib. Maj. c. 1. n. 4. Ita quoque eorum, qui latè imperant, non magis majestas est quam horum, quorum imperium angustis, immo vel unius scopuli terminis finitur atque continetur. Ita, ut fœderatarum provinciarum Belgicarum minima, non minus summo Imperio constet, quam amplissimum Regis aliquius Regnum. Et hoc intensivè quamvis non extensivè, uti scholasticè loquitur. Arnæus. loco paulò ante cit.

Electio.

XXXI.

Electoribus Imperii specialis privilegii loco tributum est, ut in eos crimen L. M. committatur. *Aurea Bulla* tit. 24. vers. So jemand mit Fürsten. Quemadmodum etiam alia privilegia & prærogationes præ aliis Imperii Principibus habent. Quæ vide apud *Carpzov.* p. I. Q. 41. n. 60. & seqq. ubi de dignitate & excellentia Electorum singulari, pluribus differit. Et hoc crimen propriè perduellionis quoque vocat *Bocer.* c. 2. n. 11. 12. *Schulze* in *Synopsi justit. de public. jud. litt. c.* quod tamen intelligendum de his, qui mortem Electoribus inferre conantur, *Constit. Carolin.* mortis solummodo mentionem facit, id eoq; ad alios casus, cum pœnalis sit nō est extendenda. *I. pen. ff. de pœn.*

XXXII.

In Consiliarios quoque summi Principis Crimen Majestatis committitur *I. s. C. ad L. Iul. Maj.* non quod Majestatem habeant, sed quod in ipsarum personis Principis Majestas lœdatur, & per hoc salus Reip: aliquo modo periclitetur. Cum pars corporis sint. Et hoc respectu etiam in Principes & Status Imperii, *Læs. Majest.* crimen committi, rectè extendit *Carpzov.* p. I. Qu. 41. n. 72. 37. & seqq. *Clar. §. Læs. Maj. n. 3.* Decian in tract. crim. lib. 7. c. 4. n. 8. quæ omnia intelligenda de his casibus, quibus vitæ Consiliarii vel Senatoris insidiæ strœtæ fuerunt. *d. I. s. C. h. t.* hoc quasi perduellionem vocat *Bocer.* c. 2. n. 14. & *Carpzov.* loco alleg. n. 55. Nec distinguendam, utrum odio in Principem hoc delictum committatur, nec ne, cum ratio Legis generalis sit, quia scil: Consiliarii sunt pars corporis ipsius Principis, non physici sed collegialis *I. I. ff. quod cujusq; univ. nom.*, & id eò eos offendens, indistinctè Principem offendisse censendus est. *Clar. d. I. n. 5 Gilhaus. in Arbor. Iudic. crim. cap. 2. tit. 2. n. 1.* *Danhouder.* c. 62. n. 7. prædicta ad Cardinales extendit *Bocerus* c. 2. n. 27. quia & hi pars corporis Pontificis esse censentur. *Argum. I. s. C. h. t. C. felicis.* §. de pœn. in sexto.

XXXIII.

Pœnam nefandissimi hujus criminis triplicem Doctores statuunt, *I. 6. & ult. ff. ad L. Iul. Maj. I. s. C. eod.* Unam bonorum alteram infamiae, tertiam verò corporis afflictivam, puta mortem. *Gilhaus. in Arbor. Iudic. crim. c. 2. tit. 2. n. 7.* *Gomes. var. resol. lib. 3. c. 2. n. 11.* *Wesenberg. in parat. ff. ad L. Iul. Maj. n. 7.* quæ tamen eodem modo non semper in-

per infligitur. De consuetudine enim sceleratissimi hujus criminis rei, interdum igne, interdum dilectione in quatuor partes, quandoque suspendio aliquando atrociori supplicio, nempe ut quadrigis in diversu aëris dilacerentur, vel trahæ impositi, forcipibus canudentibus adurantur, Anton Faber in Cod. b. t. def. i. plecti solent. Argumento Constitut. Crimin. Carolin. art. 124. & Matthias Stephan. ibid. Carpzov. sèpè alleg. loc. Q. 41. n. 91. & seqq. Defuncti insuper Memoria damnatur, dum nomini ejus perpetua infamia nota inuritur. Menoch. Consil. 90. n. 53. Harpr. §. 3. inst. de publ. judic. n. 45. Gilhaus. d. loc. n. 7. Gudelin. de jur. noviss. lib. 5. c. 16. & bona fisco addicuntur. l. 5. C. h. t.

XXXIV.

An autem perduellionis reus, ipso jure, & ex die contracti sceleris rerum suarum dominium amittat, an vero sententia condemnatoria demum secuta? Controvertitur. Posterius affirmo. per l. fin. C. h. t. Carpzov. p. 1. Q. 41. n. 103. & 104. l. 15. ff. qui & à quib. manumitt. & ibi Gothof. Gomel. lib. 3. var. resol. l. 2. n. 11. Gayl. de pac. publ. cap. 3. n. 15. Besold. p. 4. Consil. 155. n. 59. Bocet. c. 3. n. 21. & seqq.

XXXV.

Conscii quoque hujus criminis puniuntur si non revelaverint, non pœna ordinariâ, sed extraordinariâ, pro Judicis arbitrio, & quidem mitiori, ad summum relegatione. l. 40. ff. de pœn. Menoch. de A. I. Q. lib. 2. Cas. 355. n. 9. & seqq. nisi simul ministri & participes ejus criminis fuerint, cum enim aliud dicendum, l. 5. C. h. t. Menoch. d. l. Cæpolla Consil. 3. Colum. 6. qui conscientia pro consocio intelligit.

XXXVI.

Item solus conatus, etiam si eventus non secutus fuerit, l. 5. C. h. t. quod non de nuda cogitatione, cuius pœnam nemo patitur. l. 18. ff. de pœn. sed quam secuta est ipsius sceleris inchoatio aliqua intelligendum. Clar. §. Læs. Majest. n. 15.

XXXVII.

Nec solum hujus delicti autores, sed & eorum filii infamia notantur, ab omnibus honoribus arcentur, omniq; successione, & testamenti factione privantur, quod tamen in filiabus mitigatur, quibus quod pro infirmitate sexus minus ausuræ videantur aliquantulum, legitima scilic. ex bonis maternis, unde se alant, relinquuntur

C

l. 5. §. 1.

l. 5. §. 1. C. eod. Quæ sanè Constitutio tanquā injusta, naturæ ac juri di-
vino contraria, quo filius iniquitatē patris non luit, Deut. 24. v. 16.
2. Reg. 1. v. 5. & 6. Ezechiel. 18. v. 20. Schneidewino Instit. hoc tit. n. 5. &
Treutlero Vol. 2. disput. 32. thes. 1. lit. k. non immerito displicet. Quis
enim hanc Constitutionem sano sensu inspiciens, maximam &
contrarietatem, & summam iniquitatem ibidem non reperiet? Vi-
ta siquidem filiis ex Imperatoria lenitate concessa ab initio dicitur,
& paulò post, in hunc finem, ut perpetuā egestate affligantur atq;
infamia, ipsisq; mors solatum, & vita fit supplicium. Egregia pro-
fecto clementia! Hanc iniquitatem etiam Ethnici noverunt. Plato
enim Lib. 9. de legibus, ubi de perduellione agit, ipsum reum qui-
dem morte afficit, filios verò, neque vitâ, neque alimentis privat.
Nec quicquam facit Ciceronis authoritas, quâ hæc pœna omnium
gentium consensu, communis esse dicitur, cum non, quod gentibus
placuit, jus Gentium sit, sed quod naturalis inter eas ratio constitu-
it. Quis autem hanc severissimam pœnam, quâ filius fortassis pius,
ob delicta impii patris punitur, naturæ contrariam esse negabit?
nulla profecto ratione firmâ defendi poterit. Ubi enim peccatum
nullum est, ibi nec pœna esse deber, l. 20. ff. de pœn. l. 22. C. eod. & leges
pœnariæ nocentib[us] terrori, innocentibus autem præsidio esse de-
bent. De quibus in discursu volente D e o plura.

XXXVIII.

Hujus acerrimæ quidem pœnæ Constitutionem per l. 22. C. de
pœniis, antiquatam & correctam esse nonnulli putant, Budæus in suis
annotationibus ad hunc tit. quod ex lege probari ramen non potest.
Duaren. ad h. t. C. 3. & 2. disp. ann. 24. Legum siquidem correctiones,
non conjecturis, sed vel verbis claris vel ratione manifestâ & ne-
cessariâ, probandæ sunt l. 27. C. de Testament. ideoq; nihil superest,
quo durities hæc excusat; sed meritò hodierni Christianorum
Gentium mores laudandi, qui à rigore isto recederunt. Ut testatur
ex Ital[is] Angelus in l. fall. xiter 3. n. 4. C. de Abolit. Alciat. Consil. 467. n. 6.
Clar. §. laſ. Majest. n. 15. Farinac. Quæſt. 116. part. 3. n. 144. Ex Hispanis
Heron. Cæval. Practic. Quæſt. c. 65. n. 38. Ex Gallis Boer. tract. de sedit.
Quæſt. 6. n. 11. & 23. Ex Belgis Gudelinus de jure noviss. lib. 5. cap. 16. Ex
Germanis Schneide w. & Treutler. loco paulo ante citat.

XXXIX.

Quæ haec tenus de pœna dicta, sunt non sanè de omni criminе
L. M.

L. M. intelligi debent, sed de eo, quod est in summo gradu scil. de perduellione sic propriè dicta, quando quis directo adversus Imperatorem, Regem, Principem vel Rempublicam, superiorem non recognoscet, vel Electores Imperii, quibus hoc, ut Thes. 31. dictum, singulari privilegio concessum, dolosè quid molitus fuerit. hoc enim casu, eadem pœna locum habet, nempe quod delinquens morte afficiatur, bona confiscentur, ejus memoria damnatur, & liberi ejus hæreditatis incapaces reddantur. *peri. 5. C. b. t. Mynsing.* *decad. 5. Respons. 44. n. 10. 11. 12.* in reliquis mitior pœna observatur. Licet vero ultimum supplicium locum quoque obtineat, ad liberos tamen pœna æquè non extenditur, quam opinionem tanquam communem Mynsing. *dict. loc. n. 14.* amplectitur. Quinimò pœna crimini Majestatis simplicis non semper ultimum supplicium est, sed interdum deportatio, interdum relegatio cum infamia, *l. 40. junctâ l. 24. ff. de pœn.* & huc facit distinctio Boceri supra tradita, quam *Cap. 3. n. 7. & seqq.* repetit differentiasq; pœnarum exactè tradit. Ubi has invenire licet.

XL.

Qui autem filiorum appellatione continantur, apud DD. admodum convertitur? Ad has questiones priusquam respondeatur, pro Regula ac fundamento secundum interpretes habendum, hanc Constitutionem *l. 5. C. b. t. tanquam pœnalissimam*, & irrationalibile odium continentem Harpr: 3. *inst. de publ. jud. n. 68.* quantum fieri possit, restringendam, & interpretatione molliendam esse ob id, quod à naturali æquitate recedat, nisi vel verba vel mens authorum expressè repugnant. *C. odia. 15. de Reg. jur. in 6.* Quibus præmissis statuo; tam ante, quam post delictum commissum natas, filiorum appellatione contineri. Treutler. *Vol. 2. disp. 32. thes. I. lit. k.* & Bacchov. *ibid. pag. 1234.* Bocer. *C. 3. n. 60.* Non autem nepotes, vel pronepotes. Clar. *n. 10. 12.* Petreius *Concl. 81.* Gæddæ. *ad l. 1. ff. de verb. sign. Go-* mes. *3. var. resol. c. 2. n. 15.* Sixtin. *de Regalib. lib. 2. c. 20. n. 76.* & infiniti alii. Nec adoptivos.

XLI.

Quæritur, an pater propter filium perduellem puniendus veniat, sicuti filius ob delictum patris. Neg. Non enim ut vitia parentum in liberos derivantur, ita vitia liberorum in parentes Bocer:

C 2

C. 3. n. 70.

C. 3. n. 70. Farinac. p. 5. tit. 13. Quest. 116. n. 120. Clat. §. Læf. Majest.
num. 11. 12. 13.

XLI.

Item de matre, si illa hoc Crimen commiserit an Constitutione l. 5. locum habeat? Affirm: vocabulum enim quisquis infinitæ significationis est, & tam mares, quam fæminas comprehendit. l. 1. ff. de verb. signif. l. 1. §. 1. ff. de negot. gest. l. 1. §. 1. ff. de constit. pecun.

XLII.

De bonis futuris rei Majestatis an hæc fisco quoq; cedant, & an liberi legitimam salvam habeant, cum bona patris ob perduellionem confiscantur, vid: Harpr. instit. §. 3. h. t. n. 100. & 108. prius affirmat, posterius negat, nec absque rationibus ibidem allatis. Faber in Cod. h. t. definit. 9.

XLIII.

Hæreditates autem filiis Rebellium delatae, non ad fiscum sed proximos hæredes ab intestato venientes, pertinent. Gomes. Tom. 3. C. 2. n. 14. Bocer. C. 3. n. 72. ratio, quia nulla Lex pro fisco reperitur, ideo & nos ei ita favere non debemus; sed restringenda potius pœna, cum absque lege loqui erubescamus, huc facit l. 10. ff. de jur. fisc.

XLIV.

Notantur præterea infamiae macula, etiam illi, qui pro perduellionis reo intercedunt. l. 5. C. h. t. quod certè durissimum quoq; est. Rationem autem dat Cujacius, ex Ciceron: pro Sylla & pro Rabyrio, quoniam si quis in hoc crimine reum defendat, non solum culpa levitatis est, sed etiam contagio sceleris. An autem eadem notâ inuratur is, qui pro filiis perduellionis reorum intercesserit quæri posset? Negandum dixerim, quia dubia est quæstio, in dubiis autem immitiorem partem semper inclinandum. & si quis contextum d. Constitutionis, exactius examinaverit, procul dubio repecriet, verbum talibus non ad filios, sed ipsos perduelles referendum esse. Propterea enim iniquum foret, liberis nihil commeritis, intercessorem denegare velle.

XLV.

An Advocatus perduelli absque singulari Principis permissione, concedendus sit, nonnulli disputant. Farinac. p. 4. Q. 116. n. 28. Conce-

Concedendum esse , & jus nostrum , & historiæ docent . l . 3 . § . quod si Advocato . ff . de prevaric . l . 14 . C . de Advocat . Rabyrius quoque perduel- lionis reus à Cicerone defensus fuit .

XLVII.

Ex hac tenus dictis liquet , Crimen Læsi Majest . humanæ , gra- vius puniri , quam divinæ , unde non immerito dubitatur , quænam subsit ratio , cum tamen longè gravius sit , eternam , quam tempora- lem offendere Majestatem . Auth . Gazar . & ideò pœnæ commen- surandæ delictis forent . Besold . p . 4 . Consil . 95 . n . 126 . fol . 53 . hanc ex Gomes . var . resol . c . 2 . num . 13 . reddit rationem , quod in priori Prin- ceps timeat audaciam filiorum , qui videntur imitaturi exemplum parentum , in hoc autem Deus Tet Opt . Max . non timeat bæreti- cum , ejusvè descendentes .

XLVIII.

Circa processum quænam observanda sint , vid : Bocer . C . 4 . per- ret . qui exactè de hoc agit . In primis autem notandum , quod in hoc criminis secundum Doctores summariè , de plano , absque strepitu & figurâ judicij , procedendum sit ; Quod sanè simpliciter ita exau- diti non debet . Non enim volunt hæc verba , ut citationes , accusa- tiones , probationes , ac defensiones necessariæ omitti , aut rejici pos- sint vel debeant , sed illa solummodo remissa censentur , quæ potius ad solennitatem ac diuturnitatem litis , quam ad veritatis indaga- tionem pertinent . In Clement . sæpè de verbor . signif . quanto enim gravius unumquodque crimen , eo pleniorem cautæ cognitionem desiderat . Gudelin . de jur . noviss . lib . 5 . C . 16 . & hinc est , quod Ulpian . in l . 6 ff . de accusat . Levia duntaxat crimina , de plano discuti posse , re- spondet . Si a . manifesta sit rebellio , frustra hic ordo observabitur .

XLIX.

Singularia hujus criminis multa sunt , tam legibus expressa , quam ab interpretibus addita . 1 . Quod famosi , qui jus accusandi non habent , mulieres , item milites , hoc crimen deferre possunt . l . 7 . in princ . l . ult . § . 1 . C . eod . 2 . Quod nulla dignitas in Majestatis quæ- stionibus , tormentis eximatur . l . 3 . 4 . C . h . t . Cum alioquin contrari- um observetur . l . 8 . l . 16 . C . de quest . l . 15 . ff . eod . Q . 21 . C . ad Leg . Cornel . de falsi . l . 7 . C . de Malef . & Mathem . 3 . Quod non solum reus , sed pro- re natâ accusator tormentis subjici possit . d . l . 3 . C . h . t . 4 . Quod ab-

C 3 sens

sens hujus criminis reus damnari possit. Extravag. Henric: 7. Imp. tit. Quod mod. in l*æ*f. Maj. Crim. proced. His adudnt Doctores s. Quod hujus criminis cognitio ad solum Imperatorem pertineat. Decian. 7. c 38. n. 5. quod tamen cum Bocero & aliis per l. 7. §. 3. ff. b. t. & l. 4. C. eod. verum non esse puto. 6. Quod per testes inhabiles, inimico excepto, probari possit. Gomes. 3. par. resol. c. 12. n. 14. sed hoc quoque verum non est, cum nullibi in jure reperiatur. reclamat potius. l. ult. C. de probat. quâ generaliter cautum, in criminalibus atque capitalibus causis, testibus idoneis, ac documentis apertissimis, luce meridianâ clarioribus, reum convinci oportere. Insuper in hoc crimine, unicum testem ad torturam sufficere, imo initium à tormentis, nullis fermè præcedentibus indiciis, fieri posse, alii affirmant. Farinac. Quest. 37. n. 79. & 92. Quorum utrumque per l. 3. l. 8. §. 1. C. de quest. l. 1. §. 1. & 2. l. ult. ff. eod. Nego. Unicus siquidem testis audiendus non est, l. 9. C. de testib. nec ad unius testis judicium, reus torquendus. l. 20. ff. de quest. Nec ut alii volunt, Decian. 7. C. 48. n. 8. Appellatio hujus criminis condemnato deneganda est. Cum defensionis species sit, quæ nemini denegari debet. Marant. part. 6. de Appell. n. 278. Gigas in tract. de C. L. M. Rubric. de plurib. & variis questionib. quest. 13. Treutler. Volum. 2. disp. 33. thes. 2. litt. A. Quamvis de consuetudine in Camera Imperiali non recipiantur causarum criminalium appellations. Cammerger. Ordin. p. 2. tit. 28. §. Item Nachdehm auch. Gayl. lib. 1. obs. 1. n. 28. Mynsing. Cent. 4. observ. 41. & 42. quæ tamen ad alia judicia generaliter porrigi non debent. Cum statutum & consuetudo localis stricti juris sint, & nisi probentur, attendi non debeant. Ernest: Cothman: Resp. 14. n. 6. & seqq. Berlich p. 4. concl. 27. n. 27. plura specialia qui cupit, videat Farinac. lib. 4. tit. 13. Quest. 118. §. 4. fol. 134. cum seqq. Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 20. n. 111. edit. 2. Carpzov. p. 1. Q. 41. n. 3. & seqq. Gilhaus. in arbor. judic. crimin. C. 2. tit. 2. n. 6. & seqq.

L.

Cum de crimen Læsæ Majestatis, tam divinæ, quam humanæ, hucusque actum sit, sequitur jam alia publicorum Judiciorum species, Adulterium. De cuius fœditate ac gravitate plurima congesit Heigius p. 2. quest. 29. n. 2. 3. & 4. Carpzov. p. 2. q. 51. Ex quibus sufficiat, quod maritus Adulterium tam ægrè ferat, quam proprii filii mortem l. 88. §. 16. vers. sed & alias ibid. Bald. ff. de legat. 2. quod libensius uxorem interficiam, quam pollutam audiat. Hieron: in Amos. 6. 7. Co-

c. 7. Coras. lib. 2. Miscell. c. 1. n. 1. 2. Quippe quod non gravissimam modo inferat injuriam, sed & totam ejus familiam conspurceret. Ab hoc detestando delicto, etiam bruta abhorre dicuntur. Uti de Elephantibus, Ciconiis, Columbis, turritibus, cornicibus, lyncibus, leonibus & aliis testantur Plinius lib. 8. & 10. c. 33. Aelian. lib. 8. Histor. anim. c. 5. Besold. p. 5. Consil. 254. fol. 318. n. 10. Danhouder. c. 89. n. 93. in princip. Arnisæus de iur. connub. sect. 8. c. 5. n. 56. Menoch. lib. 2. de A. I. Q. cent. 5. Cas. 419. n. 6. Bestiis itaq; alienatum mulierum conspurcatores, violatores, deteriores sunt. Arist. 7 polit. c. pen.

E I.

Circa definitionem Adulterii mirificè Doctores altercantur, ita, ut utriusque partis rationes trutinanti, difficilis quas amplectatur electio sit. Definitur autem communiter, quod sit alieni thorii violatio, ac conspurcatio malitiosa. Et secundum Etymologiam accessus vel transitus ad alterius thorū. l. 6. §. 1. l. 34. §. 1. ff. ad L. lul. de adulst. l. 30. C. eod. l. 101. l. 225. ff. de verb. signif. D. Vultej: §. 4. inst. de publ. jud. n. 5. Petr. Heig. lib. 2. quæst. 29 n. 5. Harpr. §. 4. inst. n. 7. h. t. Besold. part. 2. Consil. 55 n. 50. fol. 122. & infiniti alii. Committitur dupliciter. 1. Si conjugatus cum conjugata rem habeant. Tertius modus, quem vulgo addant, si conjugatus cum solitale commisceat, Adulterium non est, quamvis fides conjugalis violetur. Propriè enim de jure Civili cum nupta saltem committitur d. l. 6. §. 1. ff. h. t. d. l. 225. ff. de V. S. & additur ratio manifesta, quod marito alieno, falsi partus pro suo subjiciantur, quæ certè in solitâ cessat. d. l. 6. §. 1. ubi neq; thorius maculatur, nec aliena materfamilias corruptitur, nisi dixeris virum hoc modo proprium thorum maculare, & in propriam uxorem adulterium committere, quod sanè non magis, quam propriorum rerum furtum fieri potest. Arnisæ: de iur. connub. sect. 8. c. 5. n. 45. præterea secundum definitionem, non sufficit proprii sed accedere debet alieni thorii violatio. Surd. Concil. 456. n. 15. Gœddæ: ad l. 101. ff. de V. S. De jute Divin: & Canon: major est dubitatio. per Can. non. nemo 4. caus. 32. Q. 4. c. non mæchaberis 15. c. 19. cum seqq. caus. 32. q. 5. C. fiduciū. 2. & seqq. Conc. 32. q. 6. Sanè Heigii opinio defendi potest, Lev. 20. v. 10. Deut 22. v. 22. Ezech. 18. v. 6. C. lex illa: 2. v. unde Caus. 36. q. 1. à qua non alienus est Magnus Vultejus Consil. Marp V. 1. Consil. 15. fol. 115. n. 208 Item Bacchov. ad Treutl. Vol. 2. diss. 32. lit. B. Utrum à me? in discursu volente Deo videbimus.

Cum

mostnifivisg von houp seqq. LII.

dA Cum Sponsa quoque alterius adulterium, propriè non committitur per l. 6. §. 1. ad L. Iul. de Adult. Sponsus enim maritus non est, nec Sponsa uxor l. 38 ff. de ritu nupt. l. 9 ff. de his qui not. infam. Gomes. § 9. instit. de nupt. l. 12. §. 1. & 2 ff. de rit. nupt. ad l. 80. Taur. n. 47. Heig p. 2. Q. 28. num. 30. & seqq. Unde nec alienus thorax violatur, nec fallax partus supponitur, multo minus aliena maresfamilias consumpit. Bacchov. ad Treutl. V. 2. disp. 32. lit. E. fol. 1247. Quis etiam non novit, esse differentiam inter spem & rem, inter Candidatum Juris & Doctorem, inter cingendum & cinctum, inter electionem Regis, & coronationem, inter præsentationem ad officium & confirmationem. Mentzer: in *dissert. singulari quem allegat* Besold: p. 5. Consil. 287. n. 14. & hinc aliud esse, ipsum matrimonium, aliud vero spem matrimonii violare? nisi latè quis vocabulum adulterii sunserit, Corvin. in *Enchirid. instit. de public. judic.*: Quod tamen jure divino affirmare vix ausim propter textum Hoseæ 4. v. 13. Deuter. 22. vers. 22. & seqq.

LIII.

Cæterum non placet illa distinctio inter sponsalia de præsenti, & futuro, cum sponsalia de præsenti propriè constitui non possint. Francisc. Hotoman: *de sponsalib. cap. 7.* siquidem definitionem offendant, quæ futurarum nuppiarum promissio dicitur. leg. 1. ff. de sponsalib. Hottom. loc. cit. eleganter Arithmæus in *peric. Academ. 2. disp. 4. th. 2. lit. a.* omnia enim sponsalia propriè sic dicta, ita sunt comparata, ut tantum sint de futuro, cum accurate loquendo solemne futurarum nuppiarum sponsonem denotent. Besold: *dict. loc.*

LIV.

An cum muliere nuptâ, more meretricio vivente, & absente fortassis marito, non penelopes telam, uti Heigius loquitur p. 2. Q. 29. n. 26. retexente, adulterium committatur, controversia non caret. Ab utraque parte committi, verius est. Farinac. p. 5. Q. 141. n. 82. & seqq. ubi rationem addit. Carpzov. p. 2. Q. 57. n. 17. quamvis ordinaria in viro pœnal locum non habeat. Carpzov. d. loc. n. 22. Disent. Dd. communiter per l. 22. C. ad L. Iul. Maj. prædicta procedunt, si is qui rem cum tali muliere habet, eam maritatem esse noverit, secus signoraverit, cum adulterium sine dolo non committatur Hostiens. in

ens. in sum. de Adult. Rubr. quis posse accusare n. 4. quem alleg. Bocer. c. i. n. 58.

L V.

Dicatum est Thes. 51. cum solutâ Adulterium non committi. Quid autem si quis duas simul uxores duxerit, Adulterium nè an stuprum committit? Cum distin& respond: si alterius uxorem priori conjugi superinduxerit, adulterium, si solutam, stuprum committit. Welenbec. in paratit. ff. ad L. Iul. de Adult. L. eum qui duas 18. C. ad L. Iul. de Adult. Treutl. dis. 32. V. 2. lit. a. l. 2. C. de incest. nupt. Petreius conclus. crim. 93. Clar. §. Adulter. n. 2. puniuntur quidem capite, non quod adulterium, sed quia stuprum gravius atque improbius committunt. Dis- sent. Dd. comm.

L VI.

Quid autem si mulier quædam absente marito alii nupserit, anne hæc adulterium committit. Distinguunt Doctores inter absentiam viri necessariam & malitiosam. Priori casu, non obstante quacunque longâ absentia, absq; dubio adulterium committit, nisi probabili & prægnanti ratione inductâ maritum decesse crediderit. l. 11. §. 12. ff. ad L. Iul. de Adult. l. 7. C. de repud. l. 9 ff. de divort. C. si quis ex necessitate. 4. Caus. 34. Q. 1. C. Quoniam frequenter 5. §. si autem de carnali. x. ut lite non contest. non proced. quam probare tenetur. Berlich. p. 4. concl. 28. n. 42. & 47. si autem malitiosè à conuge discedat, tunc secundum quosdam statim alii nubere potest. per text. citat. quamvis alii biennium hoc casu expectandum, autem, propterea quod causa subesse possit, quare clandestina decessio facta sit d. C. Quoniam. 5. Beult. in tract. de sponsalib. p. 1. C. 60. sub fin. vers. quidam hoc casu. & seqq.

L VII.

An solus conatus, ut adulterii pœna locum habeat, sufficiat quæritur? Distinguunt inter actum proximum & remotum, l. 1. §. 3. ff. ad L. Cornel. de siccari. Cujus distinctionis exempla proponit Berlich. p. 4. concl. 27. n. 69. & seqq. quæ hoc referre non lubet, quamvis scitu necessaria sint, eum facile castis oculis & auribus offendiculo esse possent. Hodie autem de generali consuetudine solus conatus non sufficit, sed effectus subsequi debet. Lamper. de quest. & tortur. c. 2. n. 219. & seqq. Carpzoy. p. 1. quest. 17. n. 6. p. 2. Q. 71. n. 48. ubi multos Dd. allegat.

D

Cum

LVIII.

Cum adulteria & prohibiti concubitus, ex iis sint delictis, quæ clam & occultè fieri solent, quorum vestigia non remanent, & difficiliores sunt probationes. l. 8. §. 6. C. de repud. Menoch. lib. 5. de præsumpt. 41. n. 1. & 2. De Arbitr. judic. Qu. c. 116. n. 11. idèò indiciis, quæ præsumptiones & conjecturas Doctores vocant, locusest. Horum verò cum infinitus fermè sit numerus, unam atque alterum hic perstringere sufficiet. Sciendum autem, quod non omnia indicia eadem sunt. Quædam enim certa & indubitata sunt à naturâ & lege recepta, quæ præsumptiones juris, & de jure appellantur. l. 19. C. de Rei vind. l. fin. C. de probat. Alia verisimilia, l. 8. §. 1. C. de quest. Menoch. d. loc. Priorum sunt 1. si vir aliquis & uxor aliena, in ipso naturali & reali coitu adulterino deprehendantur, idq; per testes probetur. l. 23. l. 29. ff. ad L. Iul. de Adul. Mascard. de probat. conclus. 57. n. 5. vol. 1. Carpzov. p. 2. Q. 60. n. 19. & seqq. Quod adulterium dicitur manifestum. Quod autem, & quibus testibus, vide Bocer. c. 4. n. 83. & seqq. 2. Si maritus tantâ corporis valetudine adversâ aliquandiu laboraverit, ut uxori debitum certo præstare non potuerit, & ipsa tamen grava facta fuerit. l. 6. ff. de his qui sibi vel alien. jur. 3. Si maritus elaplo jam anno absfuit, & domum reversus uxorem prægnantem reperiit. Gloß. & Canonist. in Can. dixit 32. Q. 1. Felin. C. præterea n. 3. x. de testibus. A lege recepta; Adversus eum, cui à marito ter solemnî ritu denunciatum fait, ut à colloquio & conversatione uxoris occulta abstineret, ille tamen nihilominus ipsam adierit. Auth. si quis ei. C. ad L. Iul. de Adulter. & quam plara alia. Hæc indicia & præsumptiones ad ordinariam L. Jul. pœnam sufficere, statuunt Menoch. d. loc. n. 9. Bocer. C. 4. n. 11. & alii ab eodem citati, quos videre licet. Ita tamen, si cum confessione rei concurrant. Carpzov. d. loc. n. 22. Posteriorum 1. si vir cum alterius uxore repertus fuerit in cubiculo clauso, ad hoc peccatum disponitur, puta si caligas habuerit solutas, & mulier ostium aperire recusaverit. Gilhaus. in Arbor. judic. crim. c. 6. p. 1. §. 8. n. 1. & seqq. Kirchov. in comm. opin. cent. 1. concl. 5. 2. Si uxor alicujus sola & nuda, cum viro alieno solo & nudo visa sit in eodem lecto. Kirchov. loc. cit. Menoch. d. loc. n. 12. C. literis. 12. x. de præsumpt. 3. Si pulchræ mulieris dominus, diu noctuq; frequentetur, præsertim à studiosis, & illi clam ab ea intromittantur, Farinac. lib. 5. tit. 16. Q. 136. n. 118. Menoch. d. loc. n. 21. Bocer. C. 4. n. 43. Verisimile enim hic oritur indicium, cum hæc

hæc tria, formositas uxoris alienæ, diurnus nocturnusq; accessus, & clandestina per ipsammet intromissio, concurrant. Item 4. Si uxor aliena cum alio quam suo marito, Cameram ingressa, & ex intervallo quodam, cum rubicundo faciei colore, capillis dissolutis, ex eo conclavi reversa fuerit, nisi hujus rei aliam probabilem causam ostenderit. *Mascard. concl. + 52. n. ult. vol. i. De communi lavacro, literis amatoriis, pernoctatione in alienis ædibus multisq; aliis indiciis, videri possunt Bocet. d.c. 4. per tot. Menoch. lib. 5. de præsumpt. pres. 41. per tot.* Hæc autem supra enumerata indicia, non quidem ad ordinariam, sed extraordinariam adulterii faciunt pœnām: item torturam, thori separationem dotis amissionem C. liter. 12. x. de præsumpt. Menoch. loc. cit. n. 13 l. 8. §. oportet. C. de quest. Mattheis fil. sing. 118.

LIX.

Osculum autem, ut Doctores vocant impudicum, item mammillarum contrectatio, adulterii commissi præsumptionem vis faciunt, nec propterea mulier dotem amittit. *Petreus conclus. crim. 93. Menoch. Lib. 5. præsumpt. 41. n. 26.* Debet enim adulterium veraciter probari Nov. 117. C. 8. & conjecturæ quæ in pœnalibus loco probationis sunt, à jure receptæ esse debent, inter quas osculum impudicum non connumeratur. l. 8. C. de repud. nisi aliz circumstantiæ quam plurimæ concurrant.

LX.

Sed quid si in domo pulchrae mulieris in loco secreto inveniatur presbyter, qui eam amplectatur, & de osculatur? Respondeat Gloß: C. Absit. 11. Q. 3. 14. C. 11. Q. 3. de hoc nihil mali suspicandum, sed imprimendè benedictionis, vel ad pœnitentiam exhortandi causa potius fecisse, præsumendum. Verum cum hæc Responsio articulus fidei non sit, concederim ego, ut pro me aliis credat. Nicol. Bellovis: in repet. rubr. C. de edend: n. 97. ex Angel. exclamat, à tali benedictione libera nos Domine! Inter adulterii indicia hunc casum refert, sepecitat. *Menoch. lib. 5. præsumpt. 41. n. 20.*

LXI.

Quæritur hic, si Adultera in absentem aliquem innocentem, confiteatur, & ex eo gravidam se affirmet, an hæc confessio illi præjudicio sit. Negat hoc rectè Besoldus part. 4. Consilior. 188. n. 37. ubi dicit, quod non solum nihil probet, sed nec indicium ad torturam fa-

ram faciat. Iei si criminē 12.l.17. §. pen. C. ad L. Iul. de Adult. etiam si jurare parata sit mulier. Faber in Cod. h.t. defin. 6.

L XII.

Cum adulterii crimen inter publica referatur §. publica autem in l. de publ. judic. Dicendum videtur cuilibet 25. annis majori ejus accusationem permittam esse. quod tamen non ita procedit. Novis enim Constitutionibus, & imprimis l. 30. C. h. t. proximis duntaxat personis, quas verus dolor ad accusandum impellit, adulterii accusatio concessa est, quæ ordine enumerantur, reliquis omnibus prorsus exclusis. d.l.30.C.h.t.Farinac.Q.141.n.36. Duaren. hic c.6. Nec tamen desiit esse publicum crimen. Dissent. Dd. comm.

L XIII.

Post quinquennium autem Adulterii accusatio, prorsus cessat, ejusq; pœna. l.29. §.5. vers. præterea ff. ad L. Iul. de Adult. l.1. §.10. l.15. §.3. ff. ad SCt. Turpilia: Bocer. c.3. n.130. Welenbec. in parat. ad h.t. n.18. Carpzov. p.2. Q.58. n.6. & 7.

L XIV.

Mulier quamvis jure Civili maritum adulterii criminaliter accusare non potest, l.1. C. ad L. Iul. de Adult. Quia 1. mulieres virilibus officiis fungi nequeunt. l.1. ff. de postul. l.2. ff. de R. I. tum quod 2. pudor muliebris & verecundia sexus, l.1. §.sexum ff. de postul. l.8. ff. de accusat. l. 12. C. qui accusar. non poss. hoc non permittunt, Fatinac. Lib.4. tit.:6. qu. 141. n.10 4. & tandem 3. Reverentiæ marito debitæ, ejusmodi accusatio repugnet, Ephes.5. vers. 22. & 23. Beust. de matrim. part. 2. C. 2. & 3. Hodie tamen jure noviss. uxoribus adversus matitos adulteros criminaliter experiri licet. Constit. Crimin. Artic. 120. Schneid. ad tit. instit. de nupt. p. 4. n. 38. Kitzel: in synops. matrimon. C.8. Th.4. lit.g. Berlich. conclus. 27. n. 54. & seqq.

L XV.

De crimine adulterii per l.18. C. de transact. transigere non licet. Quæ autem ratio sit, quod in omnibus aliis delictis capitalib. transactio licita sit, excepto adulterio, variæ variantium sunt opiniones, quas omnes fusissimè tractat. Bocer. c.3. n. 32. Hodie autem transactiōnem impunē fieri posse tradit Purpur. in l. transigere n. 171. Clar. §. final. §.58. n.11, quos sequuntur Carpzov. p.2. Qu. 55. n. 14. Heigius p.2. Q.29.

p.2. Qu. 29. n. 79. Arnisæ: de jur. connub. c. 5. sect. 9. n. 10. sicut etiam absque Lenocinii nota, maritus uxorem in adulterio deprehensam, retinere, damnatam recipere & ei ignoscere potest. Propter sexus infirmitatem, & liberos communes. Nov. 134. §. si vero quando Auth. sed hodie C. ad L. Iul. de Adul. Quod olim absque probro non licebat. Guidelin. de jur. noviss. Lib. 5. c. 18. adeò leges ac mores suum habent ævum ac fatum, ut, quod quandoq; in honestum visum est, deinde honestè fieri putetur. Auth. sed novo, C. ad L. Iul. de Adul.

LXVI.

Cujus fori hujus criminis cognitio sit, quæri solet; Mixti esse fori usus comprobatur, siquidem matrimonialia judicia tam ex Ecclesiasticis, quam etiam politicis personis, constituuntur. Besold. consil. part. 3. n. 170. plurimæ aliæ occurruunt quæstiones, quas apud Boecer; fusiū tractatas videte licet.

LXVII.

De pœnis adulterii dicendum restat, quæ apud varias gentes variæ fuerunt. De quibus videri possunt, Menoch. de A. I. Q. cent. 5. C. 419. per tot. Arnisæ. de jur. connub. cap. 5. sect. 8. Carpzov. p. 2. Quest. 52. Turcæ Adulteros lapidibus obruunt Johan. Boem. Lib. 2. de morib. omnium gent. c. II. interdum flammis comburunt, & aliquando, quod tamen pro singulari gratia habetur, strangulatione eos enecant. Adulteras verò aquæ immersas suffocant. Martin: Crul: Turcogratia lib. 7 pag. 508.

LXVIII.

Dupliciter adulterium propriè committi Thesi superiori si. ab initio dictam est, quod per pœnatum inflictiones monstrandum jam erit. Primus modus fuit, si conjugatus cum conjugata rem habuerit. Wan sich ein Ehemann mit einer Ehefrauwen fleischlich vermischet. Hoc casu de jure Divino pœna est ultimum lapidationis vel ignis supplicium. Levit. 20. vers. 10. Deuter. c. 22. vers. 21. 22. tam in fæminis quam in viris. Menoch: lib. 2. de arbitr. jud. Q. cent. 5. cas. 419. n. 8. De jure Canon: Adulter laicus, uterq; tam masculus quam fæmina, excommunicatur C. intellectimus 6. post princ. x. de Adulter. & fæmina in monasterium detruditur, ut toto vitæ tempore ibi permaneat, ac pœnitentiam agat, nisi maritus eam recipere velit. C. gaudentius 19. Extr. de conyversation. Conjug. Clericus ab officio depositus si-

militer in monasterium quoad vitæ tempus dejicitur. C. si quis clericus
10. dist. 81. Danhoud. in præcim. c. 89. n. 8. & seqq. Gilhaus. in arbor. jud.
crim. c. 2. tit. 18. n. 22. Jure Civili Ex L. Julia pœna adulterii olim or-
dinaria erat relegatio, vel deportatio, & non capitalis l. 37. §. ult. ff.
de minorib. l. 2. §. 3. ff. de his qui nō infam. l. 14. l. 18. ff. de testib. l. 11. ff. ad L. Iul.
de adult. l. 5. ff. de quæst. l. 29. §. 1. ff. h. t. l. 13. ff. de his quib. ut ind. cum similib.
Quamvis maxima hac de re inter Doctores sit altercatio. Uti apud
Berlich. p. 4. concl. 27. n. 9. & seqq. videre est. Menoch. de Arb. jud. Q. lib.
2. cent. 5. cas. 419. n. 30. & seqq. Tandem verò ab Imperatoribus, Ale-
xandro & Constantino pœna gladii in adulteros statuta est l. 9. l. 30.
Sub fin. C. ad L. Iul. de adult: Quam Constitutionem quoad viros, ut ul-
timo supplicio afficiantur. Justinianus confirmavit, quoad fœminas
verò mitigavit, & sancivit, ut virgis cælæ in monasterium arctum
mittantur, & si intra biennium, eæ recipere viri noluerint, ronde-
antur, monasterioq; in perpetuum mancipentur. Nov. 134. C. si quan-
do 10. in princip. & vers. Adulter. verò mulier. Auth. scd hodie C. ad L. Iul. de A-
dult: Ubi autem monasteria non exstant, virgis cælæ in perpetuum
relegantur. uti apud Saxones. Welenbec. in parat. ff. ad L. Iul. de Adult.
n. 28. Heig. d. qu. 29. n. 72. Et nonnullarum Regionum moribus eâ-
dem pœna fœminæ adulteræ, quam males adulteri plectuntur. D.
Vulcejus §. 4. instit. de publ. Iudic. n. 7.

LXIX.

Cæterum quod ad Novell. Iustinianeam 134. attinet, merito quis
dubitaret, quid Imperatorem commoverit, quod adulteræ pœnam
capitis remiserit? Fragilitas fœminei sexus obtruditur, sed malè.
Hæc enim ratio tanta non est, ut fœditatem atque incommoda, ut
incestam seminum confusionem, suppositionem adulterinorum,
veneficia, insidias, cædes, corruptelas morum, probrum totius civi-
tatis, quæ autem adulteros comitantur, aut è vestigio sequuntur,
superare valeat; Quo merito Legislator respicere debuisset, cum
horum respectu multo gravius mulieris, quam virti peccatum vi-
deatur. Ideoq; & pœna vel gravior, vel ad minimum æqualis in has
constituenda fuisset, cum neque Divina Lex distinguat: Deuter. 22.
vers. 22. Ineptius autem longè videtur, impudicas, incontinentes,
quæ magis sollicitant ad hoc delictum quam sollicitantur, & im-
potentes animi fœminas in monasterium detrudi, nisi fortassis tenti-
bas, in quas quicquid ubiq; impudicatum aut infamium confluat,
monaste-

monasteria dixeris. Rectius fortè suspicantur, qui Theodoram Justiniani Conjugem, quæ fasces Imperii, ut dicunt, tum temporis Principi ademerat, multaq; alia beneficia fœminis adversus maritos tribuerat, hujus quoque Constitutionis authorem esse. Bodin. I. de Rep. c. 3.

LXX.

Huc accedit Novissima Caroli V. Constitutio criminalis Artic. 120. quæ leges Imperatorias hoc in passu confirmat, & sequitur. ibi: daß der Ehebrecher sambi der Ehebrecherinnen nach Sage vnserer Vorfahren vnd vnserer Räys. Rechte gestraffet werden sollen. Hęc autem verba cum perspicua omnino non sint, dubitant Dd. an Justinianam, an vero priorum Imperatorum, Alexandi & Constantini Constitutionem Carolus V. approbaverit. Verisimilius est, ad Constantini Imperatorem respexisse, propter rationes, quas addit Harprecht §. 4. inst. depubl. jud. n. 82. inter quas non minima, quod Adulterium mulieris, multo detestabilius sit, quam viri, ita ut non idem sit, si Dominus cum ancillā coierit, quam si domina cum servo major enim probrum est amicis & generi, si mulier luxurietur quam si vir. Besold. consil. p. 1. consil. 1. n. 74. & 75. & hinc major castitas in muliere requiritur, quam in viro. propter improbam partus alieni substitutionem sceleratamque seminis commixtionem. I. 5. C. ad Sct. orfician. l. 6. §. 1. ff. ad L. lul. de adult. l. 1. L. 13. ff. de inspic. ventr. Quamvis ab aurea hac Constitutione ac pudicitia matronalis custode, omnibus profecto Christiani orbis Principibus atque Rebus publicis commendanda, quæ divinæ Legis præscriptum in vindicando adulterio sequitur, plenarumq; Gentium mores, quibus Adulterium ære, sèpius admissum, Exilio, aut aliter extra ordinem punitur, longè latèq; (proh dolor) recessint. Besold. Consilior. p. 4. consil. 176. per tot part. 5. consil. 215. n. 4. Beelich p. 4. concl. 27. n. 21. Qua de re non immerito conqueritur tul. Clarus. §. Adulterium n. 7. & Mynsinger. §. 4. inst. depubl. jud. n. 10. Item Lutherus dum Adulteriū hodiè magnatum ludum esse, exclamat. Verum subest fortassis aliquando ratio quod impii sèpè Magistratus, qui adulteriis pleni sunt, adulteros judicare expavescant, Francisc. Lambert. de sacr. conjug. posit. 50. fol. 75 quem refert Harpr. §. 4. inst. dep. j. n. 84. In Italia pœnas pecuniarias frequentari, testatur Clar. §. Adulter. n. 7. similiter in plenisq; Germaniæ Provinciis & Civitatibus, excepto Palatinatu, Saxoniam

xoniâ superiore, & Hassiâ; Quarum ditionum Principes, gravitatem criminis, & Legis Divinæ voluntatem intuentes, pœnam capitatis reduxere. Farinac. Qua. 141. n. 67. & seqq. Heig. p. 2. Q. 29. n. 75. Gœddæ: ad L. 101. ff. de verbis signif. n. 4. sub fin.

LXXI.

Secundo modo, Quando vir solitus cum conjugata seu nupta rem habet, eadem pœna, quæ priori casu, obtinet. tam de jure divino, Levit. 20. v. 10. Deuter. 22 v. 22. quam Canonico. C. nemo blandiatur. 4. C. meretrices 11. caus. 32. Quæst. 4. Et Civili. Novell. 134. C. si quando in princip. Tertio autem modo, si uxoratus cum soluta congrederiatur, tunc, quia ut supra dictum, neque ex parte viri, neque mulieris, adulterium committitur, ideoq; nec pœna adulterii, sed stupri, locum habet. l. 6. §. 1. ff. ad L. Iul. de Adult. Coler. part. 1. decis. 176. vers. porro, n. 21. & seqq. Clar. §. Adult. n. 2. Berlich. p. 4. concl. 27. n. 46. Heig. p. 2. Q. 29. n. 5.

LXXII.

Dictum quoque superius, quod cum Sponsa alterius adulterium propriè non committatur. Videndum igitur, utrum pœna assertioni supra tradita hoc loco respondeat? Et reperio quod sic. Adulterii siquidem pœna locum non invenit, neque simplicis stupri, sed intermedia, puta minor quam adulterii, & major quam stupri. Nempè quod ad relegationem fustigatio addatur. Uti communiter Doctores testantur in l. 13. §. 6. ff. ad L. Iul. de Adult. quia adulterium solum cum nupta committitur. l. 6. §. 1. ff. eod.

LXXIII.

Hæc de pœnâ adulterii, quando accusatio criminaliter instituta fuerit. Potest siquidem etiam civiliter de adulterii crimine agi, ad separationem thori C. 5. x. de procurator. Quo judicio civili hodiè nihil est frequentius. Welenbec in paratit. ff. ad L. Iul. de Adult. n. 20. Quomodo autem propter remissionem conjugum, expressam, tacitam, vel præsumptam, & alias causas ordinaria pœna mitigetur, vid. Carpzov. p. 2. Q. 55. & quæst. 61. per tot.

LXXIV.

Præter capit is pœnam, quæ adulteris infligitur, etiam rei familiarij jacturam faciunt. A privata insuper vindicta, jus occiden-
di, pa-

di, patri maritoq; conceditur. Et si quidem uxor adulterium commiserit, retinet maritus dotem, donationem propter nuptias, & ex paraphernis tantam partitionem, quanta est tertia dotis. l.8. §.3. & 5. C.de repud. Nov. 117. C.8. & 13. reliqua bona addicuntur monasterio, nisi sint Descendentes quibus bes vel Ascendētes, quibus triens defertur Nov. 134. C. 10. & vice versa. si commiserit adulterium maritus, recuperat uxor dotem, auctoratur donationem propter nuptias, & ex reliquis bonis tantum, quantum tertia pars donationis propter nuptias efficit. Quod superest descendantibus vel ascendentibus, ad tertium usque gradum, vel hisce nullis existantibus, fisco applicatur. d. Nov. 117. C.9. d. Nov. 134. C.10. & ult. Gudelin. de jure noviss. lib. 5. C.18. Carpzov. p.2. Q.64. n.24.

LXXIV.

Quod ad privatam vindictam attinet, permisum est patri, privata autoritate, adulterum cum filia sua, quam in potestate habet, deprehensem, interficere, modo simul filiam occidat, & tempore ipsius turpitudinis, & domi suæ, vel in domo sui generi, peccantes reperiati. l.20. cum seqq. ff. ad L. Iul. de adult. Item marito concessum est, adulterū suæ uxoris interficere, quamvis non quemlibet ut patri, sed duntaxat infamem aut vilem, & hunc in domo suâ comprehensem, non alibi. l. 24. ff. eod. ut & suspectum de adulterio post criminam denunciationem, in locis suspectis cum uxore ludentem. Uxorem autem in adulterio deprehensem, occidere marito non licet. Quod tamen sifecerit, Legis Cornel. de sicut: ultimi supplicii pœnam non sustinebit. Sed aliam mitiorem, ut relegationem. Cum iustum dolorem temperare, difficultimum sit. l.38. §.8. ff. eod. Arnold. ab Haersolt: in Adversar. action. part. 7. Act. 35. n. 29. & 30. Ratio cur patri hisce casibus, plus quam viro liceat, hæc perhibetur, quod plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. Cætērū mariti calor & impetus facile s̄vientis refrænandus fuit. l.22. §.ult. ff. ad L. Iul. de adult.

LXXV.

Tertia publicorum judiciorum species est stuprum, à pravō studio secundum nonnullos, cum decipiatur ante qui stuprare vult, alios autem à turpi stupore, vel stupore pudoris, qui læditur, Gædd. ad l.101. ff. de verb. signif. sic dictum. genericè sumptum quavis libidi-

E

nis spe-

nfs species comprehendit, Danhouder. C. 92. *in print.* Hodiè autem ex usu ad certam criminis speciem, restringitum est. Et describitur coitus illicitus in virginem viduam vè honestè viventem perpetratu. l. 6. §. 1. ff. ad L. Iul. d. Adult. §. 4. *inst. de publ. jud. l. 101. ff. de V. S.* Cum meretrice igitur, ancilla, aliavè viliori persona non committitur. l. 25. l. 22. & 29. C. h. t. Menoch. *de A. I. Q. lib. 2. cas. 194. n. 17.* quamvis quoad viles attamen honestas, hodiè aliud fortassis dicendum. Fafinac. *consil. crimin. 90. n. 1.* Carpzov. p. 2. qu. 68. n. 56.

LXXVI.

Stuprum duplex est, voluntarium, & violentum illud volente & consentiente virgine aut vidua committitur, hoc invitis & reluctantibus infertur. Danhouder. C. 92. n. 5. Hujus pœna de jure Civili in stupratoribus honestis, est publicatio dimidiæ partis bonorum, in humilioribus & vilioris sortis hominibus, corporis coercitio, fustigatio cum relegatione. l. 4. *inst. de public. jud.* Quæ exasperatur in tutori pupillam, tutelæ suæ commissam, constuprante, quamvis illa consentiat, nempe relegatione & bonorum omnium confiscatione. l. an. Cod. si quis eam: Item in servo qui cum propriâ Domina rem habuerit, hic enim flammis comburitur, illa capitali supplicio afficitur. l. unic. C. de de mulierib. quæ se propr. serv. junxit. Quod ad famulos tamen nostros hodiè non rectè extenditur, quamvis graviori aliqua pœna afficiendi sint. Berlich. p. 5. conclus. 38. n. 108. De jure Divino stuprator virginem & viduam stupratam dotare & ducere tenetur. Exod. 22. v. 16. & 17. Deuter. 22. v. 28. cum quo convenie jus Canonicum C. 1. & 2. x. de adult. Berlich. p. 5. concl. 38. n. 3. Harpt. §. 4. *inst. n. 89. de publ. judic.* Gilhaus. *in arbor. jud. crim. c. 2. tit. 21. n. 6.*

LXXVII.

Jure Saxonico stuprator ad tria obligatur, 1. ut stupratam auctoratur, aut dotet. 2. ut infanti alimenta subministret. 3. ut ratione publici interesse carceris pœnam sustineat. Quæ etiam jure communis recepta sunt. Carpzov. p. 2. Q. 68. n. 10. Elecțio autem, ut ducatur, aut dotet, non judicis arbitrio sed stupratori relata est. Danhouder. d. loc. nisi matrimonium promiserit, & sub spe promissi matrimonii, puella seu vidua in stuprum consenserit, quo casu præcisè stupratam ducere tenetur, ita, ut si recusaverit, carcere ad hoc compelli possit. Beust. *de sponsalib. C. 58.* Quanta autem dos constitui debet

beat

beat judicis arbitrio relinquitur. Carpzov. loc. paul. ante citat. Berlich. p. 5. concl. 38. n. 19.

LXXVIII.

Quid autem si neget promissum? Ex præsumptionibus res decidenda erit, quæ si contra stupratorem currunt, juramento sese purgare debet, quod purgationis vocatur, Schneidw. ad tit. de nupt. Rubr. de sponsalib. num. 30. Ubi sciendum, quod semper magis pro matrimonio, quam contraria præsumi debeat, & in dubio conjectura capienda est, quod cognoscens aliquam, cognoverit eam tanquam futuram uxorem, non causa libidinis, ad tollendam fornicationis præsumptionem. C. is qui fidem 30. x. de sponsalib. præterea nemo præsumit jactare vel projicere bona sua l. cum de indebito. 25 ff. deprobatur multo minus virgo florem virginitatis, qui ipsi maximum bonum est, aut certe esse deberet. l. 5. C. ad Sct. orfian. Stupratori concessisse præsumitur, nisi de matrimonio sequuturo spem ac promissionem acceperit. Et ita in dubio semper seducta atque decepta virgo præsumitur Trentacing. lib. 3. resolut. de matrimon. n. 2.

LXXIX.

Si vero non negat stuprasse, sed virginem non reperiisse dicat, quid dicendum? Præsumptio pro virgine est, siquidem virginitas & vitæ honestas semper præsumuntur, id est q; contrarium assenseris probatione oneratur. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 89. n. 3. C. Estote. x. de R. I. nisi ex probatis quibusdam indiciis quibus præsumptio ex personæ conditione accedit, quam Berlichius ad scholatum lotrices extendit, quæ cum iis frequentius conversantur eorum musæa aperte ingrediuntur, & ejusmodi servitus præsent, quorum intuitu, præsumptivè impudicitiam contrarie excitant, judex dubius efficiatur; quo casu virginitatem prætendens, juramento eam confirmare debet. Danhouder. C. 92. n. ult. Mascard. de probation. vol. 3. conclus. 1337. n. 6. quæ autem sint indubitata ejusmodi indicia, supra de Adulter. aliquo modo dictum est. Videri insuper possunt. Berlich. fusè hac dere differens p. 5. concl. 38. n. 92. & seqq. Menoch. lib. 5. præsumpt. 1. num. 1. & seqq.

LXXX.

Ulterius queritur, si puella causam stulti dederit, & stupratorem incitaverit, quam miles gloriosus se excusare conabitur, dicens,

E 2

ita me

ita nac Dii ament, ventum est ultrò ad me, rogatus sum venire huc,
an pœna stupri locum habeat? Responder senex militi, quare ausus
es? & rectè. Non enim solum non audenda scelera ultrò sed oblata
etiam aspernanda .quod tamen in his casibus Ethicæ perfectionis
est. Nov. 74. C. 4. Ethinc patet, quod pœna stupri locum habeat, et-
am si consentiente & volente puellâ in quibus terminis adhuc ver-
samur, commissum sit. Nisi apertè meretricio more , & abjecto o-
mni pudore, puella aliquem ultrò appellaverit , quo casu aliud di-
cendum esset. Farinac. Q. 147. n. 105.

LXXXI.

Illi⁹, violenti scil. si perfectum fuerit pœna capitalis est, Dan-
houd. C. 92. n. 5. Peinl. H. O. Artic. 119. l. 1. §. qui puer. ff. de Extraord.
crim. l. 29. §. ult ff. ad Iul. de Adult. l. 5. §. ult. ff. ad L. Iul. de vi publ. §. 4. inst. de
publ. jud. Hic autem per violentum stuprum, raptus non intelligitur,
qui à stupro tum nomine, cum etiam pœna diversus est. Raptus
enim, eā plurimum fit intentione, ut quis puellam, quam licet cum
consensu parentum & cognatorum habere non potest, per vim ca-
piat, & in uxorem habeat. C. Lex illa 2. sub fin. vers. ut corrupta in uxo-
rem habeatur Caus. 36. qu. 1. l. un. §. 1. sub fin. C. de rapt. virgin. Stuprum
violentum autem libidinis solummodo explendæ causa, committi-
tur. Præterea in raptu mulier transducitur de loco in locum. d. C. 2.
q. 1. & pœna à stupro diversa est. Licet enim tam stuprum violen-
tum, quam raptus, capitaliter puniatur, in raptu tamen, præter ca-
pitis pœnam etiam confiscatio bonorum aliquando imponitur. d. l.
un. C. de rapt. virgin. Farinac: in pr. crim. p. 4. lit. 16. q. 145. plures differen-
tiæ tradit Berlich: p. 5. concl. 41. in princ. & numeris seqq. si autem cona-
tus solummodo accesserit, sine effectu, quia fortè id commodè fa-
cere non potuerit, vel aliter impeditus fuerit. Cessat pœna ultimi
supplicii Farinac. p. 4. Q. 145. n. 69. & judicis arbitrio punitur Constit.
Crimin. Artic. 119. So sich aber einer solches obgemelten Misshandels
freventlicher und gewaltsamer weise / gegen einer unverleimbden
Frauen oder Jungfrauen unterstünde / vnd sich die Frau oder Jung-
frau sein erwehrete / oder von solcher Beschwerung sonst errettet wür-
de / derselbige Ubelthäter soll auf beklagung der benötigten in auf-
führung der Misshandlung / nach gelegenheit und gestalt der Persoh-
nen / und unterstandenen Misshat bestraffet werden. Vnd sollen dar-
innen

innen Richter und Vrtheiler Rahts gebrauchen / wie hie von in andern Fällen mehr gesetzet ist. Berlich. p. 5. concl. 41. n. 40. & seqq. Quæ tamen pœna exaordinaria exasperari solet, si præter conatum etiam aliqua violentia realis, & actus permanens, accesserit Matthias Stephan: ad Artic. 119. quod etiara procedit, in cognoscente virginem immaturam, & nondum viripotentem, cum qua secund. Eichard. Consil. 64. n. 4. stuprum vix committi illiq; virginitas eripi haud potest. Menoch. de A. I. Q. cas. 294. n. 5. Gilhaus. in arbor. judic. crim. c. 2. tit. 22. n. ult. Danhouder. c. 92. n. 8. Nisi quis pudenda immaturæ puellæ frigerit, quo casu ultimum supplicium infligendum foret. Clar. 9. Stuprum. num. 2.

LXXXII.

Quid si quis meretrici, quæ secundum Decium, ad faciendum corporis sui copiam (quod tamen putidum nimis est) cogi potest, sicut Caupo ad recipiendum viatores, vim fecerit aut ejus ædes subiendi causa expugnaverit, an & ille stupri' violenti causa tenebitur? Negat hoc Berlich. p. 5. concl. 41. n. 5. perl. 29. C. ad L. Iul. de adult. & cum coinfiniti alii, quibus me adjungo.

LXXXIII.

Fornicatio, quamvis inter libidinum species levissima, ac simplicissima sit, peccatum tamen mortale est. Danhouder. C. 93. n. 2. ita ut secundum Clarum pro hæretico habeatur, qui hoc in controversiam vocare ausus sit. Dicitur specialiter, concubitus soluti, cum meretricie soluta. Menoch. de A. I. Q. lib. 2. cent. 3. C. 289. n. 2. & in hoc differt à stupro, quod cum vidua aut virgine honesta perpetratur. Quæ verò propriè meretrici hic dicenda sit? dubio non caret: Glossa rursum ridiculosè responderet, hanc esse meretricem, quæ plures quam 23000 homines admiserit in C. vidua est in verbo multarum. dist. 34. sed valeat hic Glossa, cum superiori benedictione, cuius in Thess 60. mentionem feci. Ego, cum Petreio conclus. crim. 102. Ex C. Meretrices 11. C. 32. Q. 4. meretricem dico, quæ non unum, sed plures, quæstus causa (vel quæ alias passim se prostituit) ad salacissimum amplexum admittit. l. 43 ff. de rit. nuptiar. Menoch. lib. 2. d. A. I. Q. cent. 4. C. 291. n. 6. & 7. lib. 2. cent. 3. cas. 328. Quæ igitur unicum, amoris cœstro, ut Harprecht loquitur percita, patitur virum, illiq; corporis sui copiam facit, meretrici dici vix potest, quamvis adeò honesta non sit,

LXXXIV.

Cœterum an ejusmodi accessus ad meretrices, & consequenter lupanaria in bene constituta Republ: toleranda sint, vulgarē quæstionis est. Non desunt, qui id non solum affirmant, sed & re ipsa quoque comprobant, & lupanaria publica fovent atque permittunt. Ex quibus primum tenent sanctissimi Pontifices Romani, in urbe sanctæ sedis, qui singulis annis ultra triginta milia corona torum, pro lactis censu, quem vulgo Milchjunge oder Huhrenjöll vocant, in Fiscum accipere perhibentur. Johann. Gerhard, *in loco de Ecclesia pag. 1198.* hocq; munere funguntur proceres Ecclesiæ, qui unā cum Ecclesiæ proventibus lenociniorum quoq; mercedem numerant. Eò progressa est sanctorum hominum avaritia, ut ne manus pium sit vacuum, turpitudinem omnium turpissimam, juventutis corruptelam, morum civitatis depravationem, corporis tormentum, & animæ perditionem, suæ quoque sortis hominibus permittant. Carpzov. p. 2. Q. 70. n. 7. & 8. Hos sanctos nonnullæ civitates imitantur, Quarum Magistratus detestando huic delicto non tantum connivēt, sed & certum putidatum meretricum numerum subordinatum habent, ex quarum turpibus delictis, eertam singulis annis & mensibus nummorum participant summam. Inter arcana Reipubl: hæc refert Clapmarius de Arcan. Rerum publ. lib. 4. C. 19. Verum cum Dei justitiae repugnant, quæ æternæ condemnationis pœnam fornicatoribus minatur 1. Corinth. 6. v. 9. & seqq. ad Galath. 5. v. 19. & seqq. Ideò arcana quoq; & sepulta in sempiternum apud Christianos maneant, ne majoris prudentiæ laudem Ethnici quam Christiani consequantur, quos lupanaria reptobasse refert. Petr. Gregor. Tholos. lib. I 4. de Rep. C. 1. num. 5.

LXXXV.

Pœna fornicationis simplicis temporalis, de jure divino, certa non exstat, nisi quod Apostolus Paulus, ut paulò ante dictum, æternæ condemnationis pœnam fornicatoribus minetur. 1. Cor. 6. v. 9. C. meretrices 11. caus. 32. Q. 4. Jure Canonico, in Laico pro arbitrio Judicis, in Clerico suspensione tantum, vel si notorius est scandalosus est fornicator, depositione etiā punitur per text. in C. Audite 6. dist. 34. C. nubendi. 20. Cauf. 27. Q. 1. C. nemo 4. C. meretrices. 11. C. 32. Q. 4. jure Civili pœna in fornicatores statuta, nulla reperitur, uti unanimiter Dd. tradunt per tex: in l. ux. 13. §. sed & in eâ ff. ad L. Iul. de adult. l. 12. & l. 29. §. 1. C. cod.

C. eod. Menochi. lib. 2. A. l. Q. cent. 3. C. 289. n. 14. Bald. in l. ult. ff. de ver. di-
vis. n. 3. vers. secus si mulier. Judex itaq; attentis personarum circum stan-
tiis, arbitratiam pœnam, puta carceris, pecuniariam, aut relegatio-
nem imponere poterit. Argum. l. I. §. fin. d. de jur. deliber. Althus. lib. 1. di-
colog. C. 125.

LXXXVI.

Quæritur hic à Dd. an meretrix mercedem fornicationis cau-
sa promissam, petere atque exigere possit. Affirmant Berlich. p. 3.
Concl. 39. n. 17. Covarruv. irrelect. C. peccatum de R. I. in 6. §. 2. & alii. Ne-
gat Schotan. in Examin. jurid. quo cum & ego. d. l. 27. & 123. ff. de ver-
bor. oblig. Gloss. in Idem 4. §. sed & quod meretrici, verbo, sed nova ratione, ff. de
condit. ob turpem caus.

LXXXVII.

De venere monstroso, quam Sodomiam vocant, dicendum
jam forer, verum cum hoc crimen per Dei gratiam, apud Germa-
nos, quibus exinde pudicitia laus atque encomium meritò debe-
tur, rarum sit, ideoq; ne pudicos fortassis oculos prolixiori tracta-
tione offendere, paucissimis horrendum illud peccatum saltem
attingere volui. Originem & nomen à Sodomis traxit, qui propter
igne cœlesti, & sulphure periisse leguntur. Genes. 19. & 38. Iud. 19.
& 20. Danhouder. C. 96. n. 4. Est autem usus libidinis contra natu-
ram, & committitur secundum interpretes, tripliciter. 1. si quis se-
cretò venerea secum exerceat, quod Apostolus mollitem, Latini
verò masturbationē vocant, & relegatione, quia propriè secundum
nonnullos Sodomia non est, aliavè pœna extraordinariā, quando
ad notitiam judicis, quod rarum est, devenerit, punitur. Danhoud.
C. 96. n. 6. 2. si quis venere abatur cum hominibus. Quod rur-
sum tripliciter fieri dicitur? de quibus vid. Carpzov. p. 2. Q. 76. n. 15.
Ad Rom. 1. v. 27. & tertio, si qui cum brutis animantibus rem habe-
ant, de quib. vid. Levit. 20. v. 15. His brutescentibus vetustis legibus
penis præcidebatur Arnold ab Haersolt: Adversar. Action. p. 7. Act. 37.
Hodie morte puniuntur l. 31. C. ad L. Iul. de Adult. Novell. 77. in princip.
Nov. 141. C. Adulterii. C. offerebat. C. flagitia. & C. usu. C. 32. Q. 7. De con-
suetudine, igne atque incendio, unā cum brutis consumuntur, Con-
stit. crimin. Artic. 116. Clar. §. Sodomia. v. 4. Gomes. in l. 80. Tauri n. 32.

LXXXVIII.

Quare autem bruta una comburantur, quæri hic posset? Re-
spondet

spondet Danhoudt. C. 96. n. 15. & ex eo Carpzov. p. 2. Q. 76. n. 302 Ideo
hoc fieri, non quod illa peccatum commiserint, sed quia instrumenta
socia fuerint, cum quibus homines nefandissimum commiserunt
nefas, tum quod indignum & odiosum esset, ejusmodi animal irra-
tionabile subsistere, & in conspectu hominum versari, ob quod mi-
serè periisset homo rationalis, & tandem ne brutum tali flagitio
contaminatum, tantis sceleris indignam semper refricaret memori-
am, quam illicè abolendam jura censuerunt.

LXXXIX.

Quomodo conatus in hoc criminis puniatur & an pœna or-
dinaria controvèrtitur. Danhouder. & Gilhaus. affirmant. Carpzov.
negat. cui me adjungo. perl. I. §. 2 ff. de Extraord. Criminib.

XC.

Quid autem si Christianus cum Judæa, & vice versa se se com-
miscuerit, an Sodomiæ pœna afficiendi? putant hoc non nulli perl.
6. C. de Iudeis, Danhouder. C. 96. n. 6. Communiter tamen receptum
est, Judæo carnaliter Christianam cognoscenti, & è contrâ, non
mortis, sed aliam mitiorem pœnam pro arbitrio judicis imponen-
dam esse. Clat. §. fornicat. n. 26. Petreius conclus. IIII. Ubi notandum,
quod Schwartzmeierus lib. I. miscell. juris cap. ult. in fin. refert, sc̄ ex
multis Judæis audivisse, inter eos moris esse, quod mulier si in ad-
ulterio deprehendatur, quadraginta diebus singulis, dimidiam ho-
ram hyeme ad umbilicum usque in aqua frigida nuda morari, æsta-
te autem formicarum catervæ insidere, totumque desuper annum
absq; inducio incedere, & extra domum ante januam dormire co-
gatur. Canis etiam pœnæ mentionem facit, Johan. Buxtorff. in Sy-
nagog. Iudaic. C. 34.

XCI.

Inter crimina venerea atrociora, & publica, refertur incestus,
qui dicitur coitus illicitus cum personis consanguineis, vel affinibus
jure divino aut naturæ matrimonium inter se contrahere prohibi-
tis l. 8 l. 39. §. 1. l. 68 ff. de ritu nupt. l. 38 ff. ad L. Iul. de Adult. C. lex illa. 2.
Caus. 36. q. 1. Committitur multis modis, quos vid. apud Menoch.
de Arbit. judic. Qu. lib. 2. cent. 6. cas. 502. ubi sedecim recenset. De pœna
autem non una omnium Doctorum est sententia. De jure Divino,
inter consanguineos lineæ rectæ, commissi incestus, pœna est qui-
dem ul-

205.800

dem ultimum supplicium Levit. 20. v. 11. & seqq. sed non de jure Justinianeo, utpote quod omnem indistincte incestum, in honestotibus quidem privatione dignitatis & confiscatione bonorum, in vilioribus verò coercitione corporis vindicavit. Auth. incestas. C. de incest. nupt. Nov. 12. c. 1. nunquam autem pœna capitum, nisi in incolis Melppotamia, ex speciali ratione, de qua in Nov. 154. quo sese etiam refert Constit. crim. Carol. Artic. 117. unde apparet, neque ex hac Constitutione ultimum capitum supplicium hoc casu locum obtinere. Zieritz. in d. Artic. 117. Modest. Pistor. quest. 92. n. 6. & 10. post princip. p. 2. Thoming. decis. 43. n. 1. & seqq. Cæterum cum secundum jura novissima adulterium ultimo supplicio puniatur, & secundum communem Doctorum sententiam eadem incestus, quæ adulterii pœna sit, Gloss. & Bartol. in l. 38. in princ. ff. ad L. Iul. de Adult. l. 11. §. 1. eod. Farinac. part. 5. oper. crimin. qu. 149. n. 7. Thoming. decis. 42. n. 3. Ideoq; pari pœna cum adulterio, incestum inter Ascendentes & Descendentes coercendum judicare; Boer. decis. 318. Menoch. de A. I. Q. lib. 2. cent. 6. cas. 502. n. 34. & seqq. Danhouder. c. 94. n. 3. hac potissimum accedente & suadente ratione, quod, si diversæ ac discordantes inter Doctores controversiæ alicujus sint, opiniones, & una dicto aliquo sacræ scripturæ sustentari queat, illa quoque præferenda sit. Gloss. Cap. de libellis distinct. 2 §. Panormit. in Cap. tua Ext. de decim. si verò inter transversi ordinis propinquos, commissus fuerit incestus, non quidem ultimum supplicium, sed levior pœna, puta vel fustigationis, vel relegationis, pro ratione circumstantiarum infligenda erit. Cothman: respons. 48. n. 43. Vol. 3. Berlich. concl. 33. p. 4. Thoming. Decis. 42. n. 6. & 20.

XCII.

Adulterio & stupro vicinum est crimen Lenocinii, quod homicidio & adulterio secundum criminalistas habetur gravius Gloss. in l. Athletas §. Pomponius in verbo eum qui servitute. ff. de his qui notant. infam. sæpè enim, si non essent Lenones, neque adulteria, neque stulta committerentur: sicut sæpè non essent latrones neque grassatores, aut certe diu latere non possent, si nulli existent receptatores. Rittershus. ad Nov. 14. part. 12. C. VII. Est autem Lenocinium in genere, crimen coitus illiciti administrum breviter & nervosè ita describente Vultej. lib. I. I. R. C. 48. lit. r. Justiniano dictum eleganter, castitatis furtum ac latrocinium. Nov. 14. de lenonib. C. I. in med. Estq; aliud

aliud gratuitum, aliud quæstuarium. Illud quando maritus deprehensam in adulterio uxorem retinet. l. 2. l. ad L. Iul. de adult. l. 2. §. 2. l. 29. in pr. ff. eod. aut quis damnatam adulterii ducit in uxorem l. 9. C. eod. Hoc quando quis, quæve ejusdemq; conditionis fœminas, ad actum venereum, aliorum libidinibus, quæstus causa prostituit. d. l. 2. §. 2. l. 8. in princ. l. 10. §. 1. l. 29. §. 2. 3. & 4. ff. h. t. l. 4. §. 21. ff. de his qui notant. infam. l. 43. §. 7. 8. & 9. ff. de riuu nupt. Ex his quæstuarium est omnium gravissimum & odiosissimum & pro personæ exercentis varietate, quæ aut est maritus, & pater aut extraneus, pœnis quoque diversis obnoxium. ut relucescit ex d. l. 8. in pr. l. 33. §. 2. ff. ad L. Iul. de Adult. l. 6. & 7. C. de spectac. & constit. crim. 123.

XCI.

An autem capitale sit, capitale pro eo quod morte punitur in specie accipiendo maximè controvertitur. Circa patrem & maritum, filias & uxorem prostiuentes, quin sit, vix dubitarem. Farinac. p. 5. Q. 144. n. 60. Berlich. p. 5. concl. 40. n. 6. & Doctores communiter per l. 37. §. ult. ff. de minor. l. 2. §. 2. l. 8. in fin. l. 29. in princ. ff. ad L. Iul. de adult. l. 9. C. eod. Gomes. ad l. Tauri 80. n. 73. Coler. decis. 176. n. 96. Constit. crim. Art. 122. & Matth. Steph. ibidem. Nisi consuetudine alia pœna introducta fuerit; Quemadmodum Parisis observari testantur Petr. Caballin. in resolut. crimin. cas. 171. n. 9. ubi mariti ignominiosè super asinum facie versâ ad caudam asini, uxore asinum trahente, & præcone ante eos clamante, qui sic faciet, sic capiet, circumferuntur. Follet. in pr. crim. p. 2. n. 7. Extraneus a. fœminas quæstus causa alens, aliisq; prostituens, & lenocinium exercens, quamvis de jure Civili ultimo supplicio puniendus veniat. Nov. vers. 14. pracomizamus. Clar. lib. 5. sent. Qu. 68. n. 23. in princ. Hodie tamen hæc pœna abrogatâ, arbitria afficitur. Constit. crim. Artic. 123. & Matth. Steph. ibid. Berlich. p. 5. conclus. 40. n. 61. Gomes. l. taur. 80. n. 13. Carpzov. p. 2. Q. 71. n. 59. & 60.

XCI.

Post explicita hucusq; delicta venerea, aliae insuper publicorum judiciorum species, vis publica & privata sequuntur, de quibus paucis dicendum. Est autem vis publica, vis major, seu crimen publicum, quo quis contra jus fasq; dolø malo publicam tranquillitatem & pacem omnium communem violat. Petr. Frider. Mandan. de process. lib. 1. c. 23. n. 1. 2. Et committitur vel armis §. item Lex Italia. Instit.

Instit. de publ. Indic. §. recuperandæ. inst. de interdict. vel sine armis l. 5. in princ. l. 10. & l. ult. ff. ad L. Iul. de vi publ.

XCV.

Armis rursum dupliciter, vel solâ eorum detentione, si quis præter usum venationis, itineris vel navigationis domi suæ agrovè in villa arma coegerit l. 1. ff. h. t. & seqq. l. 10. ff. eod. Vel usu eorum violento. si quis hominibus armatis possessorum domo agrovè suo aut navi suâ dejiciat, atque expugnet. l. 3. §. ult. ff. eod. vel convocatis hominibus vim fecerit, quo quis verberaretur, pulsaretur, l. 10. §. penult. ff. h. t. ædes alienas aut villas telo expilat, effringat, expugnat. l. pen. in princ. h. t. alium cum quo de fundi possessione contendit, occidat. l. 6. C. h. t. seu per vim armatam de possessione rei etiam propriæ alium dejiciat. l. 7. C. eod. Fachin. lib. 10. controv. C. s. Petr. Frid. Mind. de proceß. c. 24. v. 2. & seqq. Armorum autem appellatione omnia ea comprehenduntur instrumenta, quibus aliquis lædi, vulnerari, aut interfici potest. l. 9. ff. h. t.

XCVI.

Sine armis, si quis turbæ seditionisvè faciendæ consilium iniicit. l. 3. in princ. ff. h. t. Ex incendio præter materiam aliquid rapuerit d. l. 3. §. 3. fœminam vel puerum, vel quenquam alium, per vim stupraverit d. l. 3. §. 4. & id genus alia. de quibus vid. tot. tit. ff. ad L. Iul. de vi publ.

XCVII.

Pœna vis publicæ non semper eadem, sed pro atrocitate delicti varia est. jure Civili deportatio. l. 10. §. 2. ff. l. 6. 7. 8. C. h. t. Exasperatur i. in incendiarios. hi enim tam Carolino quam Justiniano jure ultimo ignis afficiuntur suppicio, quandoque tamen pro qualitate delicti & personæ conditione capite plectuntur. l. 28. §. 12. ff. depæn. l. 9. & ult. §. 1. ff. de incend. ruin. naufrag. ordinat. crimin. artic. 125. & Matthias Steph. ibid. Zieritz. Gayl. 2. obser. 22. n. 7. Berlich p. 4. concl. 4. n. 4. & seqq. 2. In eos qui in turba cum telo alienas ædes aut villas expugnant, puniuntur enim capite. l. pen. ff. h. t. 3. in virginum vel viduarum raptore tot. tit. C. de raptu virg. de quo vid. Harprecht. §. 8. instit. de publ. jud. n. 128. Huc quoque pertinet pacis publicæ violatio, cuius reus secundum novissimas Imperii Constitutiones in bannum Imperii condemnatur, ita ut ab omnibus in perso-

na & rebus impunè offendì possit. de quibus vid. Gayl. *de pace publ.*
Thomam Maul. *de pac. publ. sive prophana Imperii per tot. ubi omnes vio-*
latæ pacis species pertractatas invenire licet.

XCVIII.

Vis privata est crimen publicum, quo quis sine armis, per vim,
securitatem privatam violat. §. item Lex Iulia inst. de publ. jud. l. 1. 2. 3. 4.
§. 6. ff. ad L. Iul. de vi privat. §. recuperand. 6. instit. de interd. Committitur
itidem variis modis. Cum quis convocatis hominibus vim fecerit,
quo quis verberetur, pulsetur, neque homo occisus fuerit, aut fece-
rit, quo minus quis in jus produceretur, utvè ex agro suo sine armis
dejiceretur, quiq; ipse dejecerit, spoliaverit, & si qua sunt ejus ge-
neris alia. l. 1. 2. 3. & tot. tit. ff. ad L. Iul. de vi privat. l. 1. 3. 4. 5. & seqq. C. eod.
In dubio autem vis facta, si publica demonstrari non potest, pro
privata habetur. Argum. l. 42. ff. de pœn. l. 20. ff. de reb. dub. l. 152. & ibi De-
cius ff. de R. l.

XCIX.

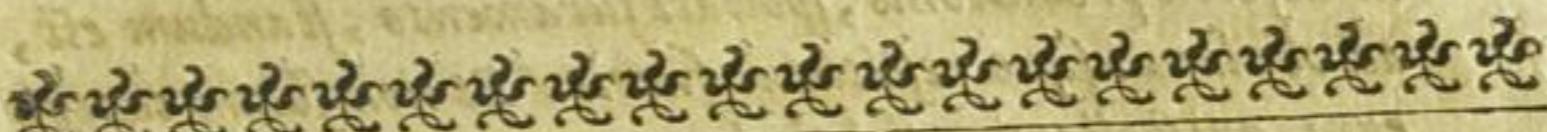
Pœna vis privatæ est publicatio tertiaris partis bonorum, cum
infamia, l. 1. in princip. & l. ult. ff. ad L. Iul. de vi privat. Danhouder. in
pract. crimin. C. 100. n. 8. quæ ex omni publico judicio damnatum
comitatur. l. infamem. ff. de publ. judic. l. 1 ff. de his qui notant infam. Mira-
tri igitur Judices satis haud possum, qui diversorum publicorum cri-
minum reos, manifestos ac pessimos prædones, fures, raptores,
violentes invasores, inutilia ejusmodi terræ pondera, & membra
societatis Civilis ac Reipublicæ putrida, quæ ne alia infestent, rese-
canda & releganda satius forent, commeritis non tantum subtra-
hant suppliciis, sed & ipsorum, quasi rem bene gesserint, adhuc
gaudent conversatione, ac præsentia; & ita delicta eorum, conni-
vendo justitiamq; negligendo, protrahendo & denegando, appro-
bant atque confirmant. Immemores fortasse, eos quoque gravi
notari infamia Judices, qui violentiæ crimen apud se probatum,
distulerint, omiserint, vel impunitate donaverint, molliorem vè,
quam præstituta est, pœnam protulerint. l. 8. §. 2. C. de vi publ. & pri-
vat. Arnold. ab Haersolt. in advers. Act. p. 2. Act. 40. n. 5. nisi hæc o-
mnia Arbitrium Judicis excusare atque tegete cum pessimis Judice
dixeris. Hodiè siquidem utriusque & publicæ & privatæ vis pœna,
secundum communem Doctorum opinionem arbitraria est. Dan-
houder.

houder. in pract. crimin. C. 100. n: 9. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. quest. 83.
n. 4. D. Vultej. hon. mem: hic. n. 3. quæ pro ratione circumstantia-
rum ad mortem usque extendi potest. l. 7. §. 3. ff. ad L. Iul. repetund.
l. 3. C. ex quib. Caus. infam. interrogat. l. 11. ff. de pœn. Utatis igitur hocce
tuo arbitrio , ita tamen ne , ut aliquando procuratori moribundo,
illud ô JURAMENTUM Calumniæ , ita & tibi agonizanti illud
ô ARBITRIUM JUDICIS , obtrudatur. Petr. Frider. Mindan.
deprocess. in præfatione.

C.

Hæc pro ratione temporis ac instituti prōposita sufficiant.

SOLIDEO GLORIA.

COROLLARIA.

- I. Titum interficiens , qui Mævium voluit , ordinariâ Leg.
Corn. de sicar. pœnâ tenetur.
- II. Ut & vulnerari aliquem mandans , si mandatarius inter-
fecerit.
- III. Falsi crimen , tam instrumentum falsum producens , & in
alterius fraudem eoutens , quam illud fabricans , velfabri-
caricurans , incurrit ; & ambo juxta diversitatem casu-
um graviori pœna , ut relegatione ac dignitatis privatio-
ne puniendi veniunt. quo etiam pertinet Index vel Actua-
rius , protocollum in alterius perniciem & causa perditio-
nem malitiosè corrumpens , celans , ut veritas lateat. Qui
certè ab officio cum infamia removendus , & relegandus
imò corporalipœna afficiendus est.
- IV. Iuramentum calumniæ absque nullitatis vitio , præsertim
parte adversâ id exigente , remitti non potest.

- V. Non dantur plures ex heredationum causa, quam in Nov.
115. comprehensa.
- VI. Mulier ratione dotis, etiam expressam anteriorem hypothecam habenti, præfertur.
- VII. Exceptio suspecti iudicis, etiam contrata totam Universitatatem vel Collegium certis ex causis opponi potest.
- VIII. Exceptio spolii adversus omnem actionem, sive de eadem, sive de diversâ re instituatur, recte intentatur. Nec tenetur spoliatus actori respondere, priusquam cum omni causa, id est fructibus, expensis & damnis, super quibus in defectu probationis, spoliati juramento, standum est, ad obulum usque restitutus fuerit. Et non solum contra eum, qui spoliavit, sed & hunc, qui spolium mandavit, vel ratum habuit, obtinet, Quamvis mediante iudicis officio spolium factum fuerit, absque precedente causa cognitione, vel saltem insufficiente. Si igitur non attentâ hac exceptione in causa principali, aliavè etiam diversissima, iudex procedat manifestam nullitatem committit, & malitia non caret.
- IX. Promissio mitigationis supplicii ad extorquendam confessionem à iudice facta, servari, nec reus ordinariâ pœna affici debet.

Ad Amicum suum
Virum Nobilem & Eruditum
DN. MATTHIAM WILHELMUM HUSS,
cum pro consequendis in utroq; Jure honoribus Doctora-
libus publicè disputaret
Conradus Theodorus Lünckel.

N Edictum factumve ullum pervertat acumen
Judicis, aut laedat diva & civilia sacræ
Majestatis jura, & quēs sit dignus haberi
Pœnis, lascivæ Veneris quicunque reatus,
Huss i discursis; profundæ specimen aptum
Doctrinæ, dudum ad meritos quâ vectus honores
Jam Lauram dignam dignus petis: Euge! (quod opto)
Abbrevia Patris, multos quem lancinat annos,
Processum; Procedit enim lento pede, miror!
An justo? Dubitare nefas non sit mihi: Tale
Non liquet Medico: Sed! cur si justus habetur
Lentus abit? subito cur non sententia damnat
Inustum, si quid tale est? Fac omnia cessent
Injusta, & gratâ quam porrigit alma coronam
Sume manu Themidos: sic præmia digna labores
Virtutem, & meritâ mercede sequuntur honores.

Propter absentiam sphalmata quadam Typographica irrepere, quorum se-
riem hic apponere dedecus quasi foret; Lector Benevolus autem pro humanitate
sua cum manifesta satis sint ipse eadem corriget, quem valere jubet.

F I N I S.

... am 1. Januar 1523
in der Stadt Wittenberg
unter der Regierung des Kaisers
Karls V. und des sächsischen Kurfürsten
Albrecht von Brandenburg.

Die Druckerei der
Universität Wittenberg

mit dem Namen des Verfassers

und dem Titel des Werks

ist auf der Titelseite

zu erkennen.

Die Druckerei ist

die Druckerei der Universität

Wittenberg.

2113

Dieser Band wurde 2005
durch Bestrahlung sterilisiert.
Verfärbungen stellen
keine Gefahr dar.

